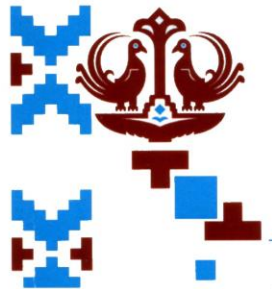

XVIII Всеукраїнська виставка-форум

Міністерство культури України
Одеська національна наукова бібліотека

**XVIII ВСЕУКРАЇНСЬКА
ВИСТАВКА-ФОРУМ
“УКРАЇНСЬКА КНИГА НА ОДЕЩИНІ”
9-11 червня 2017 року**

Одеса
2017

Засновники:

Міністерство культури України
Одеська обласна державна адміністрація
Одеська обласна рада
Одеська міська рада
Державний комітет телебачення і радіомовлення України
Українська асоціація видавців та книгорозповсюджувачів
Одеська національна наукова бібліотека

Організатори:

Одеська національна наукова бібліотека
Управління та департаменти Одеської облдержадміністрації:
*культури, національностей, релігій
та охорони об'єктів культурної спадщини
*освіти і науки
Книжкова палата України імені І. Федорова
Одеська обласна організація Національної спілки
письменників України
Березівська районна державна адміністрація

Організаційний комітет виставки-форуму:

65023 Одеса-23, вул. Пастера, 13
Тел. / Факс (048) 723-02-52
E-mail: ognb@ukr.net
Internet: www.odnb.odessa.ua

**БОТУШАНСЬКА
Ольга Федорівна,**

*генеральний директор ОННБ,
голова оргкомітету
XVIII Всеукраїнської виставки-форуму
“Українська книга на Одещині”,
заслужений працівник
культури України,
повний кавалер ордена княгині Ольги*

Шановні друзі!

Сердечно вітаю всіх з відкриттям XVIII Всеукраїнської виставки-форуму «Українська книга на Одещині». Цей загальнодержавного масштабу захід знову зібрав у стінах Одеської національної наукової бібліотеки шанувальників книги – літераторів, видавців, бібліотекарів, громадських діячів і, безумовно, читачів.

Відповідно до плану роботи Міністерства культури України та на виконання «Регіональної програми підтримки розвитку книговидання та засобів масової інформації в Одеській області на 2017-2019 роки», затвердженої рішенням Одеської обласної ради № 284-VII від 23.12.2016 року, 9–11 червня 2017 року Міністерство культури України, Українська асоціація видавців та книготорговців і Одеська національна наукова бібліотека за підтримки Державного комітету телебачення і радіомовлення України, Одеської обласної державної адміністрації, Одеської обласної та Одеської міської рад проводять XVIII Всеукраїнську виставку-форум «Українська книга на Одещині».

У роботі виставки-форуму беруть участь заступник Міністра культури України Ю.А. Рибачук; начальник управління з питань мовної політики та літератури Міністерства культури України Л.С. Нікіфоренко; начальник управління видавничої справи і преси Державного комітету телебачення і радіомовлення України О.А. Кононенко; директор Книжкової палати України імені І. Федорова, доктор технічних наук, професор М.І. Сенченко; президент Української асоціації видавців та книгорозповсюджувачів О.В. Афонін; провідні видавництва України та м. Одеси.

Проведення цього масштабного заходу слугуватиме подальшій розбудові Української держави, сприятиме збереженню і примноженню духовного та культурного надбання українського народу; розвитку і функціонуванню української мови в усіх сферах громадського життя; піднесенню вітчизняної видавничої справи; утвердженню в суспільстві престижу української книги; розповсюдженню та популяризації нових книжкових видань, що вийшли друком впродовж року на теренах України; поповненню бібліотек Південного регіону новою літературою.

Особливість заходу полягає в тому, що загальнодержавна акція такого рівня здійснюється в стінах наукової бібліотечної установи, не носить комерційного характеру та сприяє творчому єднанню видавців і книгорозповсюджувачів, бібліотекарів, авторів книг і читачів.

На виставці своєю продукцією представлятимуть близько 70 вітчизняних видавництв різних форм власності. Серед видавництв, які постійно беруть участь у виставці-форумі, – «Наукова думка» НАН України, «Алерта», «Генеза», «Картографія», «Мапа», «Мистецтво» (Київ), «Пвердиня» (Луцьк), «Навчальна книга – Богдан», «Редакція газети «Підручники і посібники» (Львів), «Астропринт» (Одеса) та ін. Вперше у виставці-форумі братимуть участь шість видавництв: «Авіаз», «Люта справа», «Орієнтир», ППОВ Видавничий дім «Пенмен», ЦДО МО України «Народна армія» (Київ) та «Карпатська вежа» (Мукачеве). Видавці презентуватимуть наукові, навчальні, історичні, краєзнавчі видання, книги патріотичної тематики, переклади українською та іншими мовами кращих зразків класичної та сучасної іноземної літератури на будь-які смаки та вподобання.

Вперше у рамках виставки-форуму відбудеться Всеукраїнський молодіжний бібліокараван «Читай, юність!» за участі Державної бібліотеки України для юнацтва та Одеської обласної бібліотеки для юнацтва імені В.В. Маяковського.

У рамках виставки-форуму спільно з Одеською обласною бібліотекою для дітей імені В. Катасєва та Централізованою міською бібліотечною системою для дітей проводиться свято дитячої книги «Книжкова феєрія для нових поколінь».

Одеська національна наукова бібліотека презентуватиме свій творчий доробок із серії «Одеса в іменах і документах»: збірник матеріалів «Евгеній Владимирович Васьковський: правовець, літератор, критик. К 150-літтю со дня народження» (упоряд.: Н.О. Яцун, І.О. Бірюкова; наук. ред. В.М. Зубар, відп. ред. О.Ф. Ботушанська) (Одеса, 2017) та збірник матеріалів «Закоханим в українське слово. До 170-річчя від дня народження Михайла Комарова» (упоряд. Л.М. Бур'ян) (Одеса, 2017).

Шворчому шляху Володимира Рутківського, поета і прозаїка, лауреата Шевченківської премії, провідного українського дитячого письменника, присвячений захід «На вшанування ювіляра», у якому візьме участь кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інституту біографічних досліджень НБУ імені В.І. Вернадського Н.П. Марченко.

Поціновувачів поезії чекатиме поетична сцена та презентація збірки віршів «І день як вимір нашого життя» (Харків, 2017) за участі автора, президента Української асоціації видавців та книгорозповсюджувачів О.В. Афоніна.

Директор Книжкової палати України імені І. Федорова, доктор технічних наук, професор М.І. Сенченко презентуватиме свою нову книгу із серії «Четвертая мировая латентная война»: «Корпорация Monsanto – генетическая бомба для Украины» (Київ, 2016).

Видавництво «Наукова думка» НАН України презентуватиме книгу Володимира Винниченка «Намисто. Мала проза» за участі заступника директора з наукової та видавничої діяльності Інституту літератури імені П.Т. Шевченка НАН України, кандидата філологічних наук С.А. Гальченка.

Спеціальний гість виставки-форуму – Мирослав Дочинець, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка та премії Президента України «Українська книжка року».

Т.М. Бузіян і В.Г. Денісов презентуватимуть свою книгу «История одесских выставок. 1917-1991» (Одеса: Астропринт, 2017).

Видавництво «Швердия» (Луцьк) презентуватиме міжнародний проєкт «Наближення до Болгарії» – переклади з сучасної болгарської поезії: А. Димчева «Голці уві сні. Ліричні фрагменти» (пер. М. Мартинюка, В. Мельника); Б. Драгомірецька «Читання піску. Поезії» (пер. М. Мартинюка, В. Мельника); Х. Черняєв «Єдина любов. Поезії» (пер. М. Мартинюка).

За участі в.о. директора Інституту енциклопедичних досліджень НАН України М.Г. Железняка відбудеться презентація шістнадцятого та сімнадцятого томів «Енциклопедії Сучасної України» (Київ, 2016).

Державне спеціалізоване видавництво «Мистецтво» презентуватиме ряд нових видань за участі головного редактора видавництва, заслуженого працівника культури України, кавалера орденів княгині Ольги II та III ступенів Н.Д. Прибєги, зокрема альбому «Одеський музей західного і східного мистецтва» (Київ, 2016).

Відбудеться презентація хрестоматії-довідника «Мистецтвознавство ХХ століття» (Херсон, 2017) за участі упорядника А.А. Білик.

Науковець Ігор Стамбол, презентуватиме свою книгу «Іван та Юрій Липи» із серії «Знамениті українці» (Харків: Фоліо).

Видавництво «Люта справа» презентуватиме збірку повістей Олеся Уляяненка «Шам, де Південь» (Київ, 2017) за участі упорядника Є. Чуприни та видавця А. Гончарука.

Свої видавничі проекти презентуватимуть видавництва Вадима Карпенка (Київ) та «Астропринт» (Одеса), видавець Юрій Шеляженко (Київ) та ін.

Шанувальникам творчості одеських авторів свій доробок представлять письменники Сергій Дмитрієв, Геннадій Щипківський, Дмитро Шупта, Олекса Різників, Микола Суховерхівський та ін.

Окрасою цьогорічної виставки-форуму стане музична вітальня «Митці Одеси – Україні» за участі провідних артистів Одеського національного академічного театру опери та балету.

На відвідувачів виставки чекають: автограф-сесії за участі прозаїків і поетів, зокрема Мирослава Дочинця, Євгенії Чуприни, Вадима Карпенка, Петра Коробчука та ін.; мистецький ярмарок, в якому візьмуть участь провідні майстри декоративно-прикладного мистецтва Одещини, а також лауреати обласної премії ім. Ростислава Палецького, заснованої Одеським обласним центром української культури.

Виїзне Свято української книги відбудеться в м. Березівці (Одеська область). У програмі свята: круглий стіл «Шляхи співпраці та координація зусиль бібліотек і видавництв щодо популяризації української книги та читання серед молоді» за участі представників Міністерства культури, президента Української асоціації видавців та книгорозповсюджувачів О.В. Афоніна, директора Державної бібліотеки України для юнацтва Т.А. Саприкіна, директорів обласних бібліотек для юнацтва, бібліотечних фахівців, книговидавців, книгорозповсюджувачів та

представників громадськості; презентація творчого доробку провідних видавництв України; зустріч з автором книги «Злочинний порятунок» (Київ : Самміт книга) Ігорем Стамболом, переможцем першого Всеукраїнського конкурсу кращих творів на сільську та аграрну тематику імені Григорія Плітонника в номінації «Проза»; благодійна акція – передача книжок вітчизняних видавництв бібліотекам міста.

У рамках Всеукраїнської акції «Бібліотека українського воїна» відбудеться урочиста передача вітчизняних видань військовим частинам Одеського гарнізону.

Заходи відбудуться в ОННБ, на творчих майданчиках бібліотек міста й громадських організацій: ОУНБ імені М.С. Грушевського, Одеської обласної бібліотеки для юнацтва імені В.В. Маяковського, Одеської обласної бібліотеки для дітей імені В. Катаєва, Центральної міської бібліотеки імені І. Франка, Центральної міської дитячої бібліотеки імені А. Гайдара, Одеського літературного музею, Українського дому Одеси, Всеукраїнського центру болгарської культури.

Відбудеться нагородження переможців конкурсу «Замовте слово про книгу» на кращий читацький відгук на книгу, представлену на XVIII Всеукраїнській виставці-форумі «Українська книга на Одещині».

Завершиться виставка-форум підбиттям підсумків та урочистою церемонією нагородження переможців конкурсу «Краща книга виставки-форуму 2017».

До уваги відвідувачів будуть представлені книжково-ілюстративні виставки: «Краща книга виставки-форуму 2017»; «Книги одеських письменників 2016-2017 рр.»; «Видання Державного підприємства «Національне газетно-журнальне видавництво» Міністерства культури України»; «Видання Одеської національної наукової бібліотеки».

Звичайно, я ще раз хочу подякувати усім нашим доброчинцям, які долучилися до організації та проведення цього масштабного заходу, – АПІ "Пласке", Благодійному фонду «Медичний центр "Надія, Добро і Добробут"», Свято-Архангело-Михайлівському жіночому монастирю, СК «Укрфберрі», Одеському морському торговельному порту, ПАП «Єнні Фудз», ППОВ «Стікон», Гостинному двору «Будинок Павлович» та ін.

Дорогі друзі, я вірю, що нинішня Всеукраїнська виставка-форум «Українська книга на Одещині» продемонструє традиційно високий рівень, матиме широкий суспільний резонанс, додасть наснаги на подальшу творчу працю. Бажаю всім міцного здоров'я, щастя, довголіття, нових здобутків!

АФОНІН
Олександр Васильович,

президент
Української асоціації видавців
та книгорозповсюджувачів

Дорогі колеги і друзі української книги!

Ось і дожили ми до «повноліття» виставки-форуму «Українська книга на Одещині». Вісімнадцятий рік поспіль Одеса зустрічатиме авторів, видавців та поціновувачів українського слова і книги.

Мабуть, мало хто з тих, хто стояв у витоків Форуму, очікував, що він в умовах наших реалій доживе до свого повноліття, адже впродовж усіх цих років з'являлися і якимось швидко зникали десятки всеукраїнських і регіональних виставкових заходів. А Форум живе.

Це означає, що те насіння, яке організатори посіяли у далекому двохтисячному, пустило міцне коріння, а ще те, що займаються ним люди, які є фанатами своєї справи, — творці й популяризатори українського друкованого слова. І насамперед це керівництво та працівники Одеської національної наукової бібліотеки.

Створення політичної нації — складний і тривалий у часі еволюційний процес, який європейці проходили століттями. І ключовим елементом цього процесу є книга, через яку закладаються ментальні основи національної самосвідомості, формується відчуття єдиної родини і почуття особистої відповідальності за її долю. Саме розуміння цього, а

також віра у животворну силу української книги спонукала й спонукає іти від форуму до форуму, який, незалежно від обставин, вже став одним із каменів міцного фундаменту щасливого майбутнього української нації.

Українська книга — це єдино правильний путівник до особистісного самовдосконалення українців, формування і цементування єдиної політичної української нації, до розбудови соціальної, культурної та економічної основ української державності.

Зі святом вас, організатори, учасники та шанувальники української книги!

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'S. Hryhoruk', written in a cursive style.

КРУГЛИЙ СТІЛ

«ШЛЯХИ СПІВПРАЦІ ТА КООРДИНАЦІЯ ЗУСИЛЬ БІБЛІОТЕК І ВИДАВНИЦТВ ЩОДО ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГИ ТА ЧИТАННЯ СЕРЕД МОЛОДІ»

П Р О Г Р А М А

10 червня 2017 р.

Початок роботи – 12.00

Місце проведення – Березівська районна державна адміністрація
(пл. Т.Г. Шевченка, 1)

Модератори:

Бельницька Ольга Миколаївна,

заступник генерального директора з бібліотечної роботи
Одеської національної наукової бібліотеки

Афонін Олександр Васильович,

президент Української асоціації видавців та книгорозповсюджувачів

Саприкін Георгій Анатолійович,

директор Державної бібліотеки України для юнацтва

В обговоренні питань круглого столу візьмуть участь:

Нікіфоренко Лариса Степанівна, начальник управління з питань мовної політики та літератури Міністерства культури України;

Кононенко Олексій Анатолійович, начальник управління видавничої справи і преси Державного комітету телебачення і радіомовлення України;

Різникова Ярослава Олексіївна, начальник відділу культури, мистецтв, національностей та релігій управління культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини Одеської обласної державної адміністрації;

Глазова Жанна Борисівна, начальник відділу культури Березівської районної державної адміністрації;

Арюпіна Ліна Володимирівна, заступник генерального директора з наукової роботи Одеської національної наукової бібліотеки;
Прибєга Ніна Дмитрівна, головний редактор державного спеціалізованого видавництва «Мистецтво»;
Алексєєнко Ігор Ростиславович, генеральний директор ДП «НВП “Видавництво «Наукова думка»” НАН України»;
Дмитрієв Сергій Вікторович, голова Одеської обласної організації Національної спілки письменників України;
Амельченко Юліана Сергіївна, директор Одеської ОУНБ імені М.С. Грушевського;
Лівшиц Дар Валерійович, директор ПП «Одесакнига»;
Мартинюк Микола Іванович, директор ПВД «Твердиня»;
Ткаченко Наталія Вікторівна, директор Миколаївської обласної бібліотеки для юнацтва;
представники громадськості та ЗМІ, письменники, бібліотечні фахівці.

Питання для обговорення:

- 1. Читання як глобальна проблема сучасного суспільства: чи варто бити тривогу?*
- 2. Державна політика щодо розвитку читання молоді і дітей: європейський та український вимір.*
- 3. Культура читання в умовах перевантаження національного та світового інформаційного простору.*
- 4. Шляхи популяризації читання та реклами книги:
- популяризація книги в медійному просторі: реальність і потреби.
- книга в Інтернеті: формування нової читацької культури.*
- 5. Форми роботи та інформаційні ресурси юнацьких бібліотек України, які мають засадниче значення для формування культури читання сучасної молоді.*
- 6. Репертуар сучасної української книги для молоді соціальної проблематики та як популяризувати їх позитивний виховний вплив.*
- 7. Регіональні проблеми закупівлі книжкової продукції як складова формування фондів бібліотек для юнацтва.*
- 8. Шляхи поєднання зусиль органів влади, бібліотек, видавців та книгорозповсюджувачів, закладів культури і освіти, громадських організацій для розвитку читання молоді в Україні.*

**СВЯТО ДИТЯЧОЇ КНИГИ В РАМКАХ
XVIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ВИСТАВКИ-ФОРУМУ
«УКРАЇНСЬКА КНИГА НА ОДЕЩИНІ»**

«КНИЖКОВА ФЕЄРІЯ ДЛЯ НОВИХ ПОКОЛІНЬ»

Прес-реліз

У рамках XVIII Всеукраїнської виставки-форуму «Українська книга на Одещині» Одеська національна наукова бібліотека спільно з Одеською обласною бібліотекою для дітей імені В. Катаєва, Централізованою міською бібліотечною системою для дітей та Центральною міською бібліотекою для дітей імені А. Гайдара, а також з Одеською обласною бібліотекою для юнацтва імені В.В. Маяковського проводить свято дитячої книги «Книжкова феєрія для нових поколінь».

Основна мета свята:

- ✓ заохочення дітей та юнацтва до систематичного читання, формування у них читацьких уподобань, популяризація кращих зразків сучасної української дитячої літератури;
- ✓ привернення уваги широкої громадськості, державних та освітніх установ, фондів, спонсорів та меценатів до проблем дитячого читання й видання сучасної української дитячої літератури;
- ✓ сприяння забезпеченню безпосереднього доступу дітей та юнацтва до кращих надбань сучасної української та світової літератури.

Свято дитячої книги вестимуть майбутні телеведучі – студенти факультету мистецтва і дизайну Міжнародного гуманітарного університету. Цього року напередодні Свята дитячої книги Одеська обласна бібліотекою для дітей імені В. Катаєва спільно з Централізованою міською бібліотечною системою для дітей та Центральною міською бібліотекою для дітей імені А. Гайдара провели конкурс "Кожен спроможний випробувати себе", серед номінацій якого – "Художник-ілюстратор". Нагородження переможців конкурсу відбудеться під час проведення Свята дитячої книги в ОННБ.

Конкурси і вікторини, до яких запрошуються всі учасники Свята дитячої книги, спрямовані на прояв ініціативності, креативності,

пробудження інтелекту та залучення до читання класичної і сучасної літератури для дітей, школярів та юнацтва.

На учасників свята – учнів шкіл, гімназій, ліцеїв та коледжів – чекає кульковий феєрверк з малюнками юних художників, насичена програма інтелектуальних розваг, яка надасть заряду бадьорості і веселості та сприятиме розвитку потягу до знань. Для переможців конкурсів – цінні подарунки.

БЕРЕЗІВКА

БЕРЕЗІВСЬКИЙ РАЙОН ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

*Серцю рідний наш край... Тут коріння моє і насіння.
Золотисті жита і такий вже духмяний розмай.
І два славних віки прожило не одне покоління.
Щирим серцем своїм, Березівко, гостей зустрічай!
Неліта Бородіно*

Березівський район знаходиться у східній частині Одеської області і займає територію площею 163,7 тис. га.

Центр району – м. Березівка, розташована за 83 км від Одеси.

Район межує з півночі з Николаївським, на північному заході – з Ширяївським, на південному заході – Іванівським, на півдні – Лиманським районами Одеської області, на сході з Николаївською областю.

Район лежить у межах Причорноморської низовини, поверхня – хвиляста рівнина, розчленована широкими долинами, балками та ярами. Територією району протікає річка Тилігул, що впадає в Тилігульський лиман Чорного моря, влітку річка подекуди пересихає. Відноситься до зони південних степів. Клімат помірно-континентальний. На території району розташовується частина Тилігульського регіонального ландшафтного парку. Корисні копалини: вапняки, глина, кварцити, піски.

На берегах річки Тилігул в середині першого тисячоліття до н.е. були розташовані давньогрецькі та скіфські поселення, які проіснували до VI століття до н.е.

Березівський район був заснований у 1923 році.
У районі – м. Березівка (райцентр), смт Раухівка та 64 сільських населених пункти.

Залізничні станції Березівка та Раухівка є проміжними з перевезення пасажирів, прийому та відправлення вантажів. Район перетинають дороги територіального значення Одеса–Вознесенськ, Березівка–Краснознаменка, Березівка–А. Іванівка; їх довжина разом складає 115 км.

Населення району – близько 33880 осіб різних національностей. Тут проживає: українців – 75%, росіян – 12%, є також молдавани, білоруси, німці, цигани, вірмени, євреї та представники інших національностей. Територіальний поділ: у районі 1 міська рада, 1 селищна та 16 сільських рад, яким підпорядковано 43 населені пункти, та 2 об'єднані територіальні громади, до яких входять 20 населених пунктів.

Спеціалізація: сільське господарство – вирощування зернових, технічних, овочевих культур. Розвинене скотарство, вівчарство. Площа с/г угідь 143,3 тис. га, серед них зрошуваних земель – 104,3 га, пасовища – 25,1 га.

Населення району обслуговують: Березівська центральна районна лікарня, районна поліклініка, діє обласна психіатрична лікарня (поблизу с. Заводівка). У районі працюють 9 загальноосвітніх шкіл I-III ст., 12 – I-II ст., НВК I ст. – 1, НВК – 3. Культосвітню роботу проводять 44 клубних установи, 38 бібліотек, ДМШ з філією смт Раухівка, де працюють понад 140 культпрацівників. У районі в літній період діє табір відпочинку «Чайка», у якому на березі лиману оздоровлюються та відпочивають діти з різних куточків Одещини, України. На базі табору «Чайка» щороку проводиться Всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра «Сокіл» («Джура»).

З ІСТОРІЇ КРАЮ

На території, де розташована сучасна Березівка, у XVIII столітті була стоянка чумаків, які їздили по сіль на Перекопські озера. Березівка виникла в 1802 році. Заселили її селяни з України й центральних губерній Росії, які, рятуючись від кріпацтва, тікали до Південної України.

Спочатку містечко мало назву Новоолександрівка і входило воно до Ананьївського повіту Херсонської губернії.

Обширні земельні володіння навколо містечка належали поміщикам Фон-Рауху, І.Малиновському та іншим. Після скасування кріпацтва Березівка стає одним із значних торгово-промислових центрів Новоросійського краю, швидко збільшується її населення. Якщо в 1859 р. тут нараховувалося 107 дворів і 774 жителя, то в 1887 р. – 771 двір і 3,5 тис. жителів.

Широкий розвиток у містечку одержали ремесла і промислове виробництво, нараховувалося 15 промислових і 127 кустарно-промислових закладів. Понад 185 господарств займалися торгівлею. Двічі на місяць у Березівці збиралися великі базари. На них продавали пшеницю, борошно, крупи, худобу, будівельний ліс.

Дореволюційна Березівка була другим після Каховки ринком для найму сільськогосподарських робітників. Сюди приходили найматися до поміщиків селяни з Ананьївського, Тираспольського й Одеського повітів, а також робітники з інших губерній.

Революція 1905-го знайшла відгук серед жителів Березівки.

У 1906 р. Березівка вже була містом, у ній працювало два міських училища на 150 осіб, приватна жіноча прогімназія на 42 учениці і церковнопарафіяльна школа на 46 учнів. З 1869 року в Березівці діяла церква Миколи Чудотворця, побудована на кошти парафіян.

У 1908 році була відкрита нижча реміснична школа. У 1914 році було завершено будівництво телеграфу. У 1917 році в Березівці утворилася рада робітничих депутатів, функціонувала Березівська міська дума. На початку 1921 року в місті працювали 3 семирічні школи та одна профтехшкола. До послуг населення було дві бібліотеки, клуб, самодіяльний театр, кінотеатр, 3 хати-читальні, два дитячі садки. На нових основах розвивалося сільське господарство Березівки. Експеримент, проведений на Березівщині, здобув високу оцінку, у постанові Ради праці і оборони від

5 червня 1928 року «Про організацію МТС» була дана вказівка розпочати широке будівництво МТС як одного з основних шляхів до об'єднання індивідуальних селянських господарств у великі колективні.

У листопаді 1928 року в радгоспі ім. Шевченка Березівського району почала працювати перша МТС в Україні. Уже в 30-х роках 12 колгоспів стали учасниками Всесоюзної сільсько-господарської виставки. У 1930 році була

створена газета «Степова комуна». У 1936 році в Березівці була ліквідована неграмотність.

У 1938 році в Березівці відбувся перший районний зліт стахановців, на якому були присутні 380 делегатів.

У передвоєнні роки в Березівці розгорнулося широке будівництво, спорудили великий елеватор, міську лікарню, готель, понад 200 житлових будинків. Селище мало свій радіовузол, було повністю радіофіковане, електрифіковане.

Напередодні Другої світової війни в Березівці проживало 10,6 тис. жителів.

У серпні 1941 року почалися бої за Березівку. 10 серпня німецько-фашистські окупанти захопили селище.

Березівчани не скорилися ворогам.. Влітку 1942 року була створена підпільна організація, до якої входило 100 осіб. Підпільники разом з партизанами здійснювали диверсії, збройні напади на окупантів, перешкоджали вивезенню в

Німеччину продовольства і сільсько-господарської техніки.

Поліція напала на слід підпільників і у березні 1943 року 43 підпільники були розстріляні.

31 березня 1944 року кінно-механізована група під командуванням двічі Героя Радянського Союзу генерала І.О. Плієва розпочала наступ на Березівку, яка займала важливе воєннo-стратегічне положення на підступах до Одеси. Вранці 4 квітня 1944 року Березівку було звільнено. У боях за визволення Березівки смертю хоробрих загинув генерал-лейтенант Т.І. Танасишин. Його ім'ям названо одну з вулиць міста.

Ворог завдав величезної шкоди району. Загинуло понад 6600 людей, половина з яких були діти. Жителі міста свято бережуть пам'ять про загиблих. Іменами героїв названо вулиці: В. Данилішина, П. Дроздова, Генерала Плієва, П. Шаховцева.

Протягом першої післявоєнної п'ятирічки було відбудовано райпромкомбінат, залізничну станцію, елеватор, маслозавод.

З 1920 року в Березівці працює бібліотека, з 1948 року – як районна. У 1951 році відкрився філіал Одеської музичної школи. З 1954 року в Березівці діє служба швидкої допомоги, районний будинок культури, при якому згодом було організовано оркестр народних інструментів, що нині має звання народного.

У 1962 році Березівка стала містом районного підпорядкування. Соціальна сфера представлена трьома загальноосвітніми школами I-III ст., двома дитячими садочками та НВК.

У центрі міста розташований стадіон «Колос», дитячо-юнацька спортивна школа, дитячий будинок творчості, станція юних натуралістів, Вище професійне училище Одеського національного політехнічного університету, агроліцей № 43.

Березівський професійний аграрний ліцей

Створений 2 жовтня 1910 року. Спочатку називався «Березівська нижча ремеслена школа», потім «Училище механізації сільського господарства». Готує спеціалістів різних профілів для сільськогосподарських об'єднань.

При ліцеї діє історико-краєзнавчий музей, відкриття якого відбулося 7 травня 1987 року.

Березівське ВПУ ОНПУ

Училище створено 7 червня 1966 року (тоді – Березівське МПТУ №19). Зараз Березівське вище професійне училище Одеського національного політехнічного університету здійснює підготовку кваліфікованих робітників за такими професіями: кухар, кравець, закрійник, перукар, зварник-водій, маляр-штукатур, столяр, тесляр, секретар-друкарка та висококваліфікованих робітничих кадрів з рівнем кваліфікації «молодший спеціаліст» для швейного та кулінарного виробництва. У навчальному закладі щороку навчається близько 700 учнів з Одеської, Миколаївської, Львівської, Донецької областей та Кропивницького.

Педагогічний колектив – 107 осіб, з них 10 відмінників освіти України, 2 педагоги нагороджені нагрудним знаком «А.С.Макаренко», 1 методист-викладач, 56 майстрів виробничого навчання та викладачів високих розрядів та категорій.

Учні та педагоги регулярно проходять практику в Австрії та Німеччині.

У травні 2002 року училище отримало статус вищого професійного училища (1-й рівень акредитації ВНЗ), а в червні 2006 року стало структурним підрозділом Одеського національного політехнічного університету.

***

У Березівці працюють Ощадбанк, Приватбанк.

Благочинницький округ Одеської єпархії Української православної церкви включає 16 приходів Березівського району.

Функціонують громади віруючих: євангелістів, адвентистів сьомого дня.

Є дитячий притулок, Будинок праці, автовокзал, залізничний вокзал, парк відпочинку з фонтаном та дитячими ігровими майданчиками.

Гірськолижний курорт «Action Citi»

Туристичну базу побудували в 2013 році. На реалізацію проекту пішло близько двох років. Створена вся інфраструктура: пульт управління, кав'ярня, медпункт, кабінет інструкторів, теплі вбиральні. До послуг відвідувачів 260 лижних комплектів та декілька десятків тюбінгів (надувні санки).

Працюють два спуски протяжністю 700 м та 650 м, навчальна траса – 120 м, спуск для тюбінгу – 135 м.

До послуг користувачів – підйомники.

У літній період пропонується відпочинок на природі з шашликами та рибаловлею, кінні прогулянки.

Гімн Березівці

Слова О. Маличенко, муз. О. Заливанського
(жителі м. Березівки)

Там, за дібровою, — місто
Привітнеє,
Гарне, як рання весна.
Селищ чудових багато на світі є,
А Березівка одна.

Приспів:

Місто моє, світанкова земля!
Твоїм буйним садам своє серце віддам!
І година сумна хай тебе обмина
Цього світлого дня,
Березівко моя!

Звідси ми родом, із краю привітного —
Дочки твої і сини,
Слава Ведути і слава Посмітного,
Їх урожайні лани.

Приспів.

Помірно

Там за дібровою, місто привітнеє,
Гарне, як рання весна.
Селищ чудових багато на світі є,
А Березівка одна.

Приспів
Місто моє, світанкова земля!
Твоїм буйним садам своє серце віддам!
І година сумна хай тебе обмина
Цього світлого дня,
Березівко моя!

Звідси ми родом, із краю привітного —
Дочки твої і сини,
Слава Ведути і слава Посмітного,
Їх урожайні лани.

Приспів.

ТУРИСТИЧНИМИ СТЕЖКАМИ ОДЕЩИНИ

ПАЛАЦ КУРІСІВ: ВРАЖАЮЧА ВИШУКАНІСТЬ АРХІТЕКТУРНИХ ФОРМ

Туризм став суттєвою ознакою сучасного стилю життя, впливовим чинником світових та європейських інтеграційних процесів. У багатьох країнах світу туристична індустрія перетворилась у провідну галузь, рентабельність якої не поступиться машинобудуванню, видобутку енергоносіїв і високотехнологічному сектору.

Стрімкий розвиток міжнародного туризму дозволив цій галузі посісти гідне місце у першій трійці провідних галузей економіки. На жаль, внесок України поки що незначний, незважаючи на високий ресурсний потенціал для туризму.

Багата на біологічні, кліматичні, природні, історичні і культурні ресурси й Одещина. Одеса та область дуже привабливі для задоволення запитів відпочивальників, це пов'язано, в першу чергу, з культурними надбаннями нашого регіону і лікувальними властивостями морського узбережжя.

Одним із чудових об'єктів, що вражає своєю вишуканою архітектурою, є палац-садиба Курісів, що знаходиться в селі Курісове, Лиманського району, Одеської області.

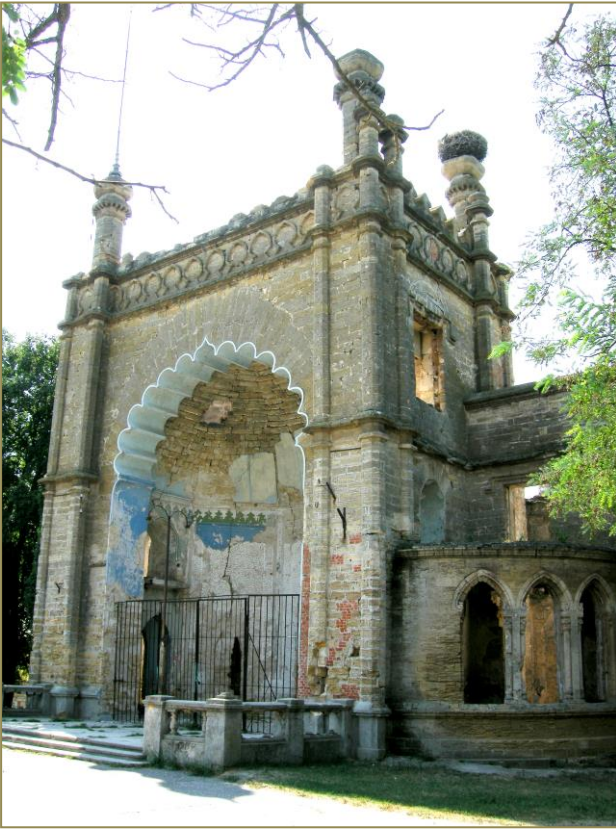
Звідки ж тут, серед степу, взявся такий вражаючий своєю розкішністю архітектурний ансамбль?

Маєток належав колишньому начальнику канцелярії Олександра Васильовича Суворова підполковнику Івану Онуфрійовичу Курісу, який пройшов з відомим полководцем через чимало випробувань, включаючи першу російсько-турецьку війну. За особливі заслуги Іван Куріс був відзначений орденом Святого Георгія. Статус кавалера Георгіївського хреста надавав право на спадкове дворянство. Тоді ж

підполковнику були подаровані землі на правому березі річки Тилігул, де він і почав облаштовувати родинну садибу. На честь першої православної церкви, поставленої на колишній турецькій землі, новий маєток Іван Куріс назвав Покровським.

Палац будувався у два етапи: східна частина – в 1810-1820 роках під керівництвом невідомого архітектора, західна – в 1891-1892 роках під керівництвом одеського архітектора Миколи Толвінського.

Архітектура палацу Курісів вельми складна, оскільки складається з двох- і триповерхових частин різної конфігурації: витягнута вгору восьмигранна вежа, яка нагадує мінарет і увінчана перетягнутою цибулинною верхівкою; кругла вежа, що має конусоподібне завершення і флюгер; кілька невеликих терасок; великі тераси з виступом напівциркульної форми, на які з обох боків можна піднятися напівкруглими сходами.

У новій частині палацу знаходиться великий парадний зал, в якому немає вікон – тільки верхнє світло. Цей зал прикрашений альфрейним розписом і пілястрами з капітелями.

Доля маєтку після того, як його вимушені були покинути його власники після революції 1917 року, досить сумна... Його не лише розграбували, а й навіть осквернили родинний склеп Курісів.

Пізніше у маєтку відкрили сільсько-господарську школу.

Під час Другої світової війни тут була облаштована румунська комендатура. Окупанти просто спустошили маєток: вивезли паркет, дубові двері, старовинні дзеркала, вирубали унікальний англійський парк.

Після закінчення війни в маєтку було проведено реставраційні роботи і відкрито Петровський аграрний технікум. У 1990 році було заплановано провести чергову реставрацію маєтку Курісів, але цьому не судилося статися – в одну з літніх ночей почалася сильна гроза, під час якої в будівлю вдарила блискавка. Спалахнула величезна пожежа і майже весь маєток вигорів дотла.

Громадськість неодноразово порушувала питання про відновлення і збереження шедевра архітектури, однак роботи через економічну нестабільність відсувалися на невизначений час...

Нині у палаці Курісів тривають реставраційні роботи, опікується якими створений 2013 року благодійний фонд імені Івана Куріса.

- У відділі рідкісних видань та рукописів Одеської національної наукової бібліотеки зберігається тека з 32 листами, що стосуються родини Курісів, а також книги з колекції одного з нащадків І.О. Куріса – І.І. Куріса, з екслібрисами власника.

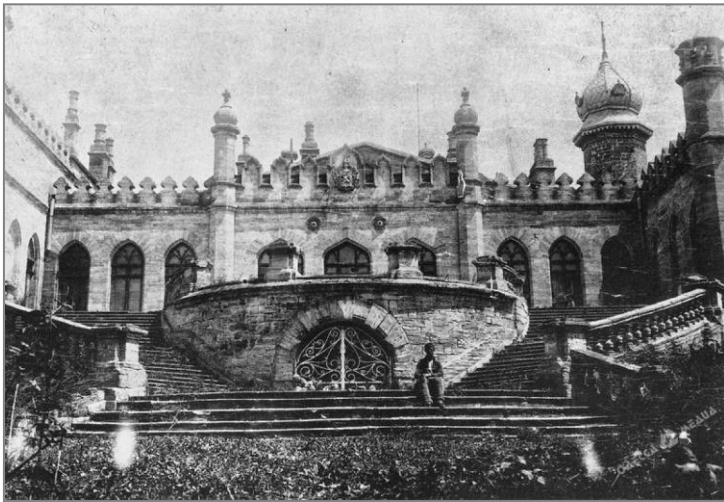
*Юрій Письмак,
доцент АХІ ОДАБА*

ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ВІД РУЙНАЦІЇ ПЕРЛИНИ АРХІТЕКТУРНОЇ СПАДЩИНИ ПІВДНЯ УКРАЇНИ – ПАЛАЦУ І. КУРСА

Палац Івана Курса у с. Петрівці (Комінтернівського району, Одеської області) – це справжня перлина архітектурної спадщини Півдня України. Формування палацово-паркового ансамблю відбувалося з 20-х років XIX століття. Цей садибний комплекс досяг найвищого розквіту наприкінці XIX століття, коли під керівництвом відомого одеського зодчого Миколи Толвінського палац набув свого завершеного вигляду. Замовником значних архітектурних перетворень був власник маєтку – проводир губернського дворянства, знаний колекціонер мистецьких творів, онук героя російсько-турецьких кампаній Іван Іраклійович Куріс.

Ранній період будівництва палацу деякі дослідники гіпотетично пов'язують з ім'ям Георгія Івановича Торічеллі – прославленого одеського архітектора, уродженця швейцарського міста Лугано. До речі, саме Торічеллі одним з перших на півдні імперії почав проектувати і зводити будівлі у романтичному стилі, під впливом британських взірців. Відомо, що серед його замовників були і представники родини Курсісів. Вивчення творчої спадщини цього видатного одеського зодчого переконує у тому, що він, італієць з Тессінського кантону Швейцарії, виконав багато своїх проектів під впливом британської архітектури. Підтвердження цьому – гравюри, рисунки, живописні твори, які зберегли пейзажі Одеси першої

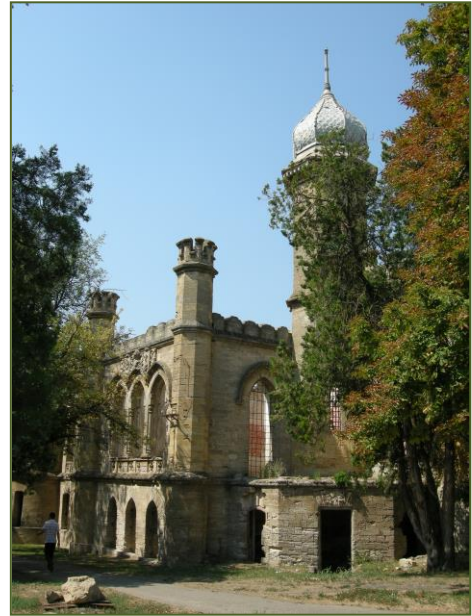
половини та середини XIX століття. Але найбільш переконливим підтвердженням цієї гіпотези є архітектурна графіка самого Г. Торічеллі, яка зберігається у фондах Одеського історико-краєзнавчого музею та Алупкінського палацово-паркового музею-заповідника. Ювелірна майстерність, філігранне пророблення та бездоганний смак, що

відображені в аркушах проектів Торічеллі, справляють незгладиме враження. В Алупкінському палаці-музеї зберігається 38 проектів архітектора, більшість з яких виконана у 20-х роках XIX століття на замовлення графа М.С. Воронцова. У 1823-1824 рр. Г. Торічеллі виконав низку проектів православних церков, в зовнішньому вигляді яких впізнається вплив англійської готики: домінуючі вхідні дзвіниці, зубчасті завершення, стрільчасті віконні прорізи, портали з тюдорівськими арками. У цьому зв'язку викликають інтерес його нездійснені проекти церков для Ялти і Алушти 1823 року. В цих проектах Торічеллі виявив глибоке розуміння художніх і конструктивних принципів середньовічної архітектури. Опубліковані на сторінках лондонського часопису "Gentleman's magazine" за перше півріччя 1829 року зображення готичних церков Англії багато в чому перекликаються з проектами, які створив Торічеллі для Південного узбережжя Криму у 1823-1824 та у 1828 рр. У 1829-1832 рр. за проектами Торічеллі будуються: церква св. Захарія та Єлизавети в Ак-Мечеті (масток М.С. Воронцова неподалік від Євпаторії) і церква св. Федора Стратилата в Алушті з дзвіницею готичної архітектури.

За проектами Г. Торічеллі були збудовані також: церква св. Іоанна Златоуста в Ялті (1832-1837 рр., будував архітектор К. Ешліман), Преображенська церква в Мошнах (1840 р. була збудована на кошти М.С. Воронцова), церква в маєтку Комстадіусів Фалеевка-Садове у Херсонській губернії. В архітектурі цих православних храмів простежується трансформоване запозичення архітектурних засобів та форм, що раніше знайшли своє втілення у проекті палацу М.С. Воронцова для Алупки архітектора Едуарда Блора (1787-1879). Синтез англійської готики та елементів арабської та індо-мусульманської архітектури досить екзотичний, якщо брати до уваги, що мова йде про православні церкви. Розглядаючи проект церкви св. Іоанна Златоуста для Ялти, з численними декоративними деталями, що оздоблюють фасади, розумієш, що саме у цей період, ще у рамках романтизму, в архітектурі зароджувався еkleктизм. У цьому проекті, дуже близькому до архітектури Преображенської церкви у Мошнах, Торічеллі менш стриманий, ніж Блор та Гунт, що його надихнули.

У своєму зовнішньому вигляді палац Куріса поєднав романтичні риси англійської архітектури середньовіччя і

тюдорівської доби з орієнтальними мотивами. Саме це споріднює палац Куріса з всесвітньовідомим ансамблем Воронцовського палацу в Алупці (Південне узбережжя Криму, 1830-1848 рр., архітектори Едуард Блор та Уільям Гунт). Зубчасті завершення гранних башточок будівлі, характерні брівки над віконними прорізами, велична ніша порталу головного входу, яка дуже нагадує пештак мечеті, – усі ці деталі підтверджують унікальність палацу Куріса – пам'ятки архітектури національного значення. Аналіз стилістичних, морфологічних та композиційних особливостей будівлі палацу І. Куріса, а також порівняння його з видатними пам'ятками архітектури України та інших держав, дозволяє стверджувати, що цей палац – шедевр, який потребує негайних заходів з консервації, реставрації, реабілітації та відтворення втрачених елементів. Цей цінний об'єкт архітектурної спадщини необхідно врятувати, надати йому нового дихання життя, зробити знов корисним для людей. Палац має стати привабливим центром тяжіння у системі культурного туризму, знов постати величним взірцем втілення людських талантів, який здатний пробуджувати і виховувати в людині любов до багатой історії рідного краю, до великих досягнень мистецтва архітектури, що знайшли віддзеркалення у розкішній будівлі старовинного маєтку на Півдні України. На жаль, сьогодні палац – у жахливому стані. Внаслідок пожежі, два десятиліття тому, були втрачені дах, перекриття, деталі інтер'єрів, вікна і двері...

Добре, що є небайдужі люди, які звернули увагу громадськості та влади до проблеми необхідності порятунку від руйнації видатної пам'ятки архітектури і історії та перспектив її використання з великою користю для багатьох людей, для майбутніх поколінь.

Південь України у вітчизняній історії: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 22-23 листоп. 2012 р.): зб. наук. пр. / редкол.: В.С. Дорофеев (голов. ред.), Є.В. Клименко, А.В. Гришин [та ін]. – Одеса, 2012. – С. 172-175.

УЧАСНИКИ ВИСТАВКИ-ФОРУМУ

А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА

Видавництво

01004 Київ, вул. Басейна, 1/2

Тел. (044) 234-11-31; факс (044) 235-01-05

E-mail: ivan@ababa.kiev.ua

Директор – Малкович Іван Антонович

Провідне українське видавництво дитячої літератури, одне з найпопулярніших дитячих видавництв.

АВІАЗ

Приватне підприємство

08131 Київська обл.,

Соф. Борщагівка, вул. Лугова, 19

Тел. : (044) 331-01-12, 050-352-71-85

E-mail: aviaz@aviaz.com.ua

Керівник – Зеленський Віктор Леонідович

Видавництво дитячої, навчальної, художньої літератури.

АКАДЕМВИДАВ

ВЦ «Академія»

03680 Київ, вул. Довженка, 3, а/с 37, 04119

Тел. /факс : (044) 483-19-83

E-mail: academia-pc@svitonline.com

Директор – Теремко Василь Іванович

Спеціалізується на випуску навчальної літератури для середньої та вищої школи, наукових, довідково-енциклопедичних, науково-популярних видань.

АЛЕРТА

Товариство з обмеженою відповідальністю

04210 Київ, а/с 112

Тел.: (044) 223-15-30, 223-15-25

E-mail: alerta@ukr.net

Директор – Діордійчук Олександр Васильович
Видання та розповсюдження навчальної, наукової та практичної літератури з економіки, права, гуманітарних дисциплін. Комплектування бібліотек вищих закладів освіти. Оптова торгівля.

АНАНЬІВСЬКА ДРУКАРНЯ

Товариство з обмеженою відповідальністю МВП

66400 Ананьїв, Одеська область, вул. Пушкіна, 15

Тел./факс : (04863) 2-12-65, 2-29-29

Директор – Дмитренко Ніна Михайлівна

Виготовлення поліграфічної продукції, краєзнавча література.

АРТ ЕКОНОМІ

Товариство з обмеженою відповідальністю Видавництво

03047 Київ, просп. Перемоги, 50, оф. 407

Тел.: (044) 361-73-61, 067-238-75-01,

факс (044) 454-88-29

Директор – Кіктенко Сергій Микитович

Видавництво “Арт Економі” (“АртЕк”) було засноване 29 грудня 1991 року. Діяльність зосереджена на виданні посібників, підручників, навчальної, науково-популярної та художньої літератури, зокрема коштом авторів. Особливу увагу видавництво зосереджує на авторській книзі, мемуарах, спогадах, художній прозі та ліриці, що в майбутньому увійдуть до родинної бібліотеки. Унікальна пропозиція від видавництва: поєднання друкованої (високої якості 30-50 прим.) та електронної версії видання.

АСТРОПРИНТ

Товариство з обмеженою відповідальністю

Видавництво

65091 Одеса, вул. Разумовська, 21

Тел. : (048) 785-58-55, 37-14-25, 067-519-17-71;

факс (0482) 33-07-17

E-mail: astro_print@ukr.net

Директор – Гарбузов Геннадій Олександрович

Видавництво було засноване в 1990 році.

Спеціалізується на виданні наукової, навчальної, художньої літератури, повнокольорових образотворчих фотольбомів. Має власну поліграфічну базу та фірмовий книжковий магазин.

АТЛАНТ

Підприємство

Всеукраїнська організація інвалідів

Союз організації інвалідів України

65029 Одеса, Ольгіївський узвіз, 8

Тел.: (048) 728-45-71

E-mail: ev_atlant2@mail.ru

Директор – Новосьолов Василь Якович

Підприємство «Атлант» друкує книжки, журнали, бланки, щоденники, календарі, подяки, листівки і таке інше.

ВИДАВНИЦТВО ВАДИМА КАРПЕНКА

Видавництво

04210 Київ, просп. Героїв Сталінграда 14-44

Тел. (044) 419-89-22

E-mail: korekta@ukr.net

Керівник – Карпенко Вадим Миколайович

Видавництво працює з 1998 року, спеціалізується на двомовних словниках, літературі для вивчення іноземних мов (тематичні словники, розмовники, граматики, посібники для читання іноземними мовами) та на довідковій літературі. Серед інших напрямів: видання художньої та публіцистичної

літератури, підліткової літератури та книжок для дошкільнят та молодшого шкільного віку, зокрема казки та оповідання, тематичні словнички-розмальовки. Для масового дорослого читача пропонуються популярні довідкові словники.

ВИДАВНИЦТВО СТАРОГО ЛЕВА

Товариство з обмеженою відповідальністю

Видавництво

790008 Львів, вул. Лемківська, 15-а, а/с 879

Тел. (067) 502-75-12

E-mail: spinolta@starlev.com.ua

Директор – Шейко Микола Іванович

Видає високоякісні твори художньої літератури та non-fiction для дітей і дорослих.

ВМВ

Товариство з обмеженою відповідальністю

Видавництво-друкарня

65069 Одеса, просп. Добровольського, 82а

Тел. (048) 751-14-87; факс 751-15-80

E-mail: info@vmv.odessa.ua

Директор – Плеханова Вікторія Сергіївна

Видавництво-друкарня працює на ринку Одеси та Південного регіону з 1998 року. Має великий досвід та потужне виробництво для надання повного комплексу поліграфічних послуг. Друкарня виготовляє поліграфічну продукцію будь-якого рівня складності накладом від 1 примірника до багатотисячного тиражу.

ГЕНЕЗА

Товариство з обмеженою відповідальністю

Видавництво

04212 Київ, вул. Маршала Тимошенка, 2-Л

Тел. 050-330-14-05; факс (044) 379-14-07

E-mail: marina.kvetenadze@geneza.ua

Генеральний директор – Дубас Олексій Павлович

Книги виходять з 1992 року. Це підручники, навчальні посібники, методична, юридична література, збірники тестів для ЗНО і ДПА, словники, довідники, енциклопедії, художня література. Видавництво відзначено численними нагородами, тричі отримало звання «Лідер галузі».

ГРАНІ-Т

Видавництво

02140 Київ, вул. Бориса Гмирі, 2, офіс 10

Тел. (044) 200-12-57

E-mail: office@grani-t.info

Директор – Шахнік Тетяна Володимирівна

Видавництво засноване у лютому 2006 року. Уже перші його видання звернули на себе увагу читачів і критики. Має два пріоритетних напрями діяльності – дитячий та культурологічний, де найповніше реалізується кредо видавництва – розкривати нові, часом несподівані, грані творчості.

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО «НАЦІОНАЛЬНЕ ГАЗЕТНО-ЖУРНАЛЬНЕ ВИДАВНИЦТВО»

Видавництво підпорядковане Міністерству
культури України

03040 Київ, вул. Васильківська, 1

Тел. (044) 498-23-66

E-mail: nvu.kultura@gmail.com

Генеральний директор — Щекун Андрій Степанович
Засноване у 1990 році як «Газетно-журнальне видавництво Міністерства культури і туризму України» відповідно до спільного наказу Міністерства культури та Державного Комітету по пресі УРСР від 16 серпня 1990 року № 271 «Про створення газетно-журнального видавництва Міністерства культури Української РСР».

У 1990-2009 роках до видавництва увійшли культурологічні та науково-популярні видання, засновником або співзасновником яких виступало Міністерство культури України. У 2010 році з нагоди 20-річчя Указом Президента України від 22 лютого 2010 року видавництву наданий статус національного. Згідно з цим Указом видавництво отримало нову назву — «Національне газетно-журнальне видавництво».

Видання

Газети:

- «Культура і життя»
- «Кримська світлиця»

Журнали:

- «Музика»
- «Пам'ятки України»
- «Театрально-концертний Київ»
- «Український театр»
- «Українська культура»

У 2010 році видавництво виступило організатором інтернет-порталу «Культура», яке працює у форматі всеукраїнського ресурсного центру в сфері культурних індустрій та мистецтва.

З 2015 року портал працює в оновленому форматі за адресою: <http://cultua.media/>

ДОЛЬНИК Г.О.

ФОП Дольник Г.О.

65000 Одеса,

вул. Богдана Хмельницького, 18, кв. 4

Тел. (048) 722-09-66

E-mail: galka_od@yahoo.com

Керівник – Дольник Галина Олексіївна
Популяризація та розповсюдження української книги в Південному регіоні України.

ДРУК ПІВДЕНЬ

Видавництво

65023 Одеса, вул. Садова, 3

Тел. (097) 212-29-75

E-mail: druk_pivden@ukr.net

Директор – Білик Людмила Анатоліївна

Видає наукові праці, публіцистику, краєзнавчі та дитячі книги, художню літературу. Пропонує видавничі послуги.

ДУХ І ЛІТЕРА

Товариство з обмеженою відповідальністю

Видавництво

04070 Київ, вул. Волоська, 8/5,

Національний університет «Києво-Могилянська академія», корп. 5, кімната 209-211

Тел./факс: (044) 425-60-20, 050-425-60-20

E-mail: duh-i-litera@ukr.net

Директор – Залевський Вадим Євгенович

Українське гуманітарне видавництво, що друкує класичні твори зарубіжних та вітчизняних авторів з філософії, соціології, історії, політології, економіки, культурології, богослов'я, юдаїки тощо, а також видає гуманітарний часопис “Дух і літера”.

ЕЛТОН

Товариство з обмеженою відповідальністю

68003 Чорноморськ, Одеська обл.,

вул. Миру, 30

Тел. 097-156-68-44, факс (04868) 65-017

E-mail: gratek@gcn.ua

Керівник – Балух Аля Ренарівна

Випускає літературно-художні та дитячі видання.

ЄВРОСВІТ

Видавництво

79005 Львів, вул. Дудаєва, 15, а/с 6700

Тел. (032) 239-46-73

E-mail: phworld@franko.lviv.ua

Директор – Шопа Галина Михайлівна

Видає наукову, науково-популярну, дитячу літературу, монографії, словники, навчальні посібники, серії книг «Бібліотека молодого науковця», «Бібліотека "Світ фізики"» та всеукраїнський журнал «Світ фізики».

ЗНАННЯ

Видавництво

01034 Київ, вул. Стрілецька, 28

Тел. (044) 537-63-65

E-mail: sales@society.kiev.ua

Директор – Карасьов Володимир Іванович

Видання підручників та навчальних посібників для вищих навчальних закладів, видання художньої та дитячої літератури, комплектування бібліотек, співпраця з книгарнями та книготорговими мережами.

«ЗЕЛЕНАЯ ВОЛНА»

XXI міжнародний книжковий фестиваль

65000 Одеса, вул. Семінарська, 4, оф. 83

Тел. / факс : (048) 777-60-68

E-mail: oo@expodessa.od.ua

Керівник – Безікович Галина Анатоліївна

XXI Міжнародний книжковий фестиваль «Зелена волна» відбудеться 3-6 серпня 2017 р. в Одесі. Традиційно фестиваль привертає увагу широкої аудиторії з усієї України та країн ближнього зарубіжжя. «Зелена волна» – це один з найбільш стабільних, затребуваних та відвідуваних заходів у південному регіоні країни. Фестиваль – це традиційне місце зустрічі та взаємодії книжкового співтовариства: налагодження ділових зв'язків, презентації книг, пізнання нового та спілкування. Цьогорічна «Зелена волна» буде відрізнятися масштабною програмою творчих зустрічей, лекцій,

майстер-класів з відомими діячами культури України та зарубіжжя.

ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ПСИХОЛОГІЇ «ГУМАНІТАРНИЙ ЦЕНТР»

Товариство з обмеженою відповідальністю

61002 Харків, а/с 10192,

Інститут прикладної психології «Гуманітарний центр»

Тел. (057) 719-52-40; факс (057) 758-89-67

E-mail: huce@kharkov.ua

Директор – Власов Петро Костянтинович

Академічна література: філософія, психологія, лінгвістика, культура, політика, консультування, медіакомунікація, економіка, природничі науки.

ІРБІС

Редакційно-видавниче агентство

Товариство з обмеженою відповідальністю

68601 Ізмаїл, вул. Чернишевського, 28

Тел.: (04841) 63-915, 067-315-33-55

E-mail: maligina@ukr.net

Керівник – Малигіна Світлана Петрівна

Видає наукову, навчальну, методичну та художню літературу. в т.ч. малими накладками. Має досвід дистанційної праці з віддаленими замовниками.

Виконує повний комплекс додрукарських робіт та поліграфічних послуг. Здійснює роздрібний продаж книг у власному магазині та через Інтернет.

КАРАВЕЛА

Приватне підприємство

Видавництво

04080 Київ, вул. Фрунзе, 82

Тел. (044) 596-39-36, 050-355-77-75

E-mail: caravela@ukr.net

Керівник – Піча Юрій Володимирович

Книговидання та книгорозповсюдження; мінідрукарня, повний видавничо-виробничий цикл; виготовлення на замовлення макетів підручників, монографій, дисертацій, редагування та коректура.

КАРПАТСЬКА ВЕЖА

Виробничо-поліграфічний комбінат

Товариство з обмеженою відповідальністю

89600 Мукачеве, вул. Миру, 10

Тел. : 095-941-77-41, 031-31-220-02

E-mail: mido.mukachevo@rambler.ru

Керівник – Дочинець Мирослав Іванович

КАРТОГРАФІЯ

Державне науково-виробниче підприємство

02094 Київ, вул. Попудренка, 54

Тел. : (044) 292-40-33, 498-29-70, 568-53-12

E-mail: admin@ukrmap.com.ua,

marketing@ukrmap.com.ua, zbut@ukrmap.com.ua

Директор – Неживий Олег Володимирович

Провідне видавництво України. Виготовляє всі види картографічної продукції: навчальні, довідкові, туристичні, автомобільні атласи і карти; рельєфні карти, глобуси, електронні карти і геоінформаційні системи. У двох спеціалізованих магазинах представлено понад 2500 картографічних творів власного виробництва та партнерів з інших країн.

КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ

Видавничий дім

04655 Київ, Контрактова пл., 4

Тел.: (044) 425-60-92, 417-59-56

E-mail: phouse@ukma.kiev.ua

Директор – Соловйова Віра Йосипівна

Видання наукової, науково-популярної літератури, підручників, навчальних і методичних посібників для вищої школи.

КНИГИ-XXI

Видавництво

58000 Чернівці, вул. Перша приміська, 3

для листування а/с 418

Тел. : 098-715-01-81, 063-526-03-14

E-mail: booksxxi@gmail.com

Директор – Дроняк Василь Васильович

Видає наукову, науково-популярну, краєзнавчу, навчальну, художню та дитячу літературу.

Книготоргівля та комплектування бібліотек.

КНИЖКОВА ПАЛАТА УКРАЇНИ ІМЕНІ ІВАНА ФЕДОРОВА

Науково-бібліографічна й інформаційна установа

02660 Київ-94, просп. Гагаріна, 27

Тел. (044) 292-01-34; факс (044) 296-71-15

E-mail: office@ukrbook.net

Директор – Сенченко Микола Іванович

Центр державної бібліографії, статистики видань, стандартизації з питань видавничої та бібліотечної справи, зберігання друкованих матеріалів з 1917 року.

КНИЖКОВИЙ КЛУБ «КЛУБ СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ»

ДП з іноземними інвестиціями

61140 Харків, просп. Гагаріна, 20-А

Тел. (057) 7838888

E-mail: supports@bookclub.ua

Керівник – Шпільман Олег Борисович

Лідер видавничої галузі та найбільший дистриб'ютор книжкової продукції в Україні. За підсумками діяльності 2013 року видавництво стало лауреатом премії «Український Національний Олімп» у номінації «Видавець року». Ексклюзивні

проекти видавництва – це серія «Світові бестселери українською», книжки відомих авторів – таких, як Пауло Коельйо, Ден Браун, Стівен Кінг та інші. У серії «Зірки української прози» видано книжки лауреата Шевченківської премії Василя Шкляра, Золотого автора України Люко Дашвара, переможця конкурсу «Книга року ВВС» Сергія Жадана.

КОЛО

Приватне підприємство

82100 Дрогобич, Львівська обл., вул. Бориславська, 8

Тел. (097) 296-80-74; факс (3244) 290-60

E-mail: taras1306@gmail.com

Директор – Походжай Микола Михайлович

Засноване у 2001 році. Випускає переважно художню літературу. Натхненником багатьох видавничих проєктів є голова Інституту франкознавства Євген Пшеничний.

Серед авторів видавництва: Іван Дзюба, Дмитро Павличко, Іван Драч, Роман Лубківський і багато інших відомих та шанованих письменників.

КОНДОР

Видавничий дім

Товариство з обмеженою відповідальністю

03067 Київ, вул. Гарматна, 29/31

Тел. /факс : (044) 408-76-17, 408-76-25

E-mail: condor_books@ukr.net

Директор – Циганко Володимир Петрович

Одне з найбільших підприємств України з видання і розповсюдження навчальної та наукової літератури. Компанія неодноразово нагороджувалася похвальними грамотами та почесними дипломами, займала призові місця за участь у національних та міжнародних виставках та ярмарках.

КРАЇНА МРІЙ

Видавництво

Київ, вул. Лугова, 9

Тел. /факс (044) 502-25-73

E-mail: info@krajnamriy.com.ua

Директор – Александров Вадим Володимирович
Видавництво пропонує юним читачам художню, навчальну, розвиваючу, енциклопедичну, прикладну та науково-популярну літературу.

ЛЕРАДРУК

Товариство з обмеженою відповідальністю

67400 Одеська область, м. Роздільна,

вул. Європейська, 44

Тел. (04853) 3-14-79, 050-911-16-97

Директор – Козлов Валерій Костянтинівич
Виготовляє книжкову та газетну багатокольорову поліграфічну продукцію офсетним, високим, цифровим друком. Має великий досвід видання книжкової продукції, співпрацює з багатьма книговидавничими організаціями Одещини.

ЛИБІДЬ

Державне підприємство

Спеціалізоване видавництво

01004 Київ, вул. Пушкінська, 32

Тел. (044) 278-11-12; факс (044) 279-11-71

E-mail: info@lybid.org.ua

Директор – Бойко Олена Олександрівна
Спеціалізується на виданні навчальної та наукової літератури. Це, передусім, оригінальні підручники та навчальні посібники нового покоління для вищої та середньої школи, довідники, словники, наукові праці, а також широкий спектр літератури з духовного відродження України.

ЛІРА-К

Товариство з обмеженою відповідальністю

Видавництво

03115 Київ, вул. Ф. Пушиної, 27, оф. 20-22

Тел.: (044) 228-81-12, 247-93-37;

факс (044) 450-00-55

E-mail: lira-k@ukr.net

Директор – Зарицький Віталій Іванович
Видання та розповсюдження книг (посібники, підручники, монографії, збірники наукових праць), книготоргівля, виготовлення та розповсюдження «бібтехніки».

ЛІТОПИС

Товариство з обмеженою відповідальністю

Видавництво

79007 Львів, вул. Костюшка, 2

Тел. (032) 255-34-31; факс (032) 255-34-31

E-mail: litopys@ukr.net

Директор – Комарницький Михайло Степанович
Видання наукової літератури з культури, історії, філології, економіки, прикладної літератури гуманітарного, природничого напрямів, сучасних здобутків у царині освіти. Художня література.

ЛЮТА СПРАВА

Видавництво

01133 Київ, вул. Євгена Коновальця, 29 ф, кв. 19

Тел. 067-455-01-40

E-mail: info@lutasprava.com

Директор – Гончарук Андрій Борисович
Видавництво виникло, щоб підтримати нетипову, незвичну, прогресивну літературу. Книжки завжди гарно видані. Воно не обмежується рамками української літератури і вважає себе частиною світового мистецького процесу. Видає книжки українською, білоруською, російською та іншими мовами; працює з художниками, які живуть в різних

країнах світу. Не забуває і про дітей, видаючи яскраві, цікаві й дотепні дитячі книжки.

МАГНОЛІЯ 2006

Приватне підприємство

79053 Львів, вул. Володимира Великого, 51/50,
а/с 431

Тел./факс (032) 240-54-84

E-mail: magnol@lviv.farlep.net

Директор – Марченко Тетяна Володимирівна
Навчальна література для вищих навчальних закладів. Друк на замовлення.

МАНДРІВЕЦЬ

Товариство з обмеженою відповідальністю

Видавництво

46400 Тернопіль, вул. Текстильна, 18

Тел. (0352) 43-39-61; факс (0352) 52-43-38

E-mail: mandr@utel.net.ua

Директор – Фенюк Богдан Петрович

Видання навчально-методичної, науково-популярної, публіцистичної літератури та наукового журналу «Мандрівець» (включений Вищою атестаційною комісією України до переліку наукових фахових видань, що у них як наукові виклади можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з філології, історії, філософії). Гнучка система роботи з авторами. Мережа продажу.

МАПА

Товариство з обмеженою відповідальністю

Видавництво

02094 Київ, вул. Попудренка, 54

Тел. (044) 292-11-33

E-mail: mapa14@ukr.net

Директор – Сухенко Микола Федорович

Основний вид діяльності: розробка та підготовка до

видання різних видів картографічної продукції, навчальних посібників, довідників.

МЕДІАСОН

Товариство з обмеженою відповідальністю

Видавництво

76018 Івано-Франківськ, а/с 117

Тел. (050) 845-28-89

E-mail: portville@ukr.net

Директор – Сукенник Владислав Яремович
Видання, представлення та розповсюдження творів Л. Рона Хаббарда в Україні.

МИСТЕЦТВО

Державне підприємство

Державне спеціалізоване видавництво

04050 Київ, вул. Мельникова, 63

Тел. : (044) 483-57-01, 483-57-06;

факс (044) 483-57-06

E-mail: mystetstvo@ukr.net

Директор – Степурін Ігор Миколайович

Головний редактор – Прибега Ніна Дмитрівна
Видавництво спеціалізується на випуску подарункових художніх та фотоальбомів, літератури з питань мистецтвознавства, естетики, театру, кіно, історії та культурології, державотворчої, краєзнавчої літератури, художніх листівок.

НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

Товариство з обмеженою відповідальністю

Видавництво

46008 Тернопіль, а/с 529

Тел./факс (0352) 52-06-07

E-mail: office@bohdan-books.com

Директор – Будний Богдан Євгенович

Широкий спектр художньої літератури, нон-фікшн, дитячої, науково-фантастичної, популярної класики,

довідників, словників, навчально-методичної літератури. Видавнича та книготорговельна діяльність, мережа магазинів «Дім книги», книга поштою, Інтернет-магазин.

НАРОДНА АРМІЯ

Центральний друкований орган Міністерства оборони України

04655 Київ, вул. Мельникова, 24
Тел. : (044) 489-50-12, 067-509-63-35
E-mail : yu2010@ukr.net

Керівник – Драпак Роман Богданович
ЦДО МО України «Народна армія» працює з 1991 року, спеціалізується на випуску газет «Народна армія», «Донбас», книг, словників (на умовах партнерської участі).

НАУКА І ТЕХНІКА

Видавництво

65044 Одеса, просп. Шевченка, 1/5
Тел. (048) 777-43-50
E-mail : bahva@com.od.ua

Директор – Халікян Віктор Агасович
Видає наукову та навчальну літературу українською та російською мовами. Має відділ перекладу з англійської мови на українську.

«НАУКОВА ДУМКА» НАН УКРАЇНИ

ДП «НВП» Видавництво

01601 Київ, вул. Терещенківська, 3
Тел.: (044) 235-53-09, 235-41-70 ;
факс (044) 235-41-70
E-mail: reklama@ndumka.kiev.ua

Директор – Алексеєнко Ігор Ростиславович
Наукові, довідкові та енциклопедичні видання, література з питань історії України, культури та науки, навчальні посібники та підручники, словники, видання серії «Бібліотека школяра».

НАШ ФОРМАТ

Товариство з обмеженою відповідальністю

01032 Київ, пров. А. Горської, 5
Тел. 067-247-57-17

E-mail: order@nashformat.ua

Директор – Мартинов Антон Петрович
Пріоритет діяльності «НФ» - видання світоглядної літератури (від бізнес-бестселерів до літератури). Серед книг «Нашого Формату» - твори лауреатів Нобелівської та Пулітцерівської премій, New York Times та The Economist.

НОВИЙ АКРОПОЛЬ

Культурна асоціація

03062 Київ, вул. Данила Щербаківського, 9А
Тел. 067-348-51-30

E-mail: yuliav2015@gmail.com

Директор – Фрунзе Юлія В'ячеславівна
Видає книги філософської спрямованості зарубіжних та вітчизняних авторів, зокрема П. Адо, Х.Ф. Лівраги, Д.С. Гусман, О.П. Блаватської, Дж. Бруно та ін.

Видавництво співпрацює з провідними українськими перекладачами, зокрема з В. Сахном, С. Йосипенком, О. Йосипенко. Видавництво має на меті познайомити українського читача з кращими філософськими і художніми творами, що можуть зацікавити не лише спеціалістів, а й широке коло читачів.

НОВИЙ СВІТ-2000

Приватне підприємство

79053 Львів, а/с 5026
Тел. (032) 240-31-79; факс (032) 245-82-29
E-mail: novsv2000@gmail.com

Директор – Піча Світлана Володимирівна

Книговидання. Книготоргівля: підручники, навчальні посібники, монографії. Повний цикл поліграфічного виробництва дозволяє випускати книгу відповідно до чинних стандартів.

«ОДЕСАКНИГА»

Приватне підприємство

65039 Одеса, вул. Артилерійська, 11
Тел. (048) 728-98-30, факс (048) 68-59-90
E-mail: odessabook@ukr.net
Директор – Лівшиц Дар Валерійович
Продаж книг.

ОДЕСЬКА КНИГА

Фірмовий магазин

65000 Одеса, Катерининська площа, 4
Тел. (048) 736-62-96
E-mail: astro_print@ukr.net, od.kniga@gmail.com
Директор – Валькова Катерина Геннадіївна
Представляє книги, видані в Одесі, написані в Одесі, присвячені Одесі, а також подарункові фотоальбоми, путівники, листівки та різноманітні сувеніри. «Одеська книга» – майданчик одеських письменників.

ОДЕСЬКА МІСЬКА ДРУКАРНЯ

Комунальне підприємство

65011 Одеса, вул. Пантелеймонівська, 17
Тел./факс (048) 722-48-32
Директор – Красницький Віктор Іванович
Надання поліграфічних послуг широкого спектра для юридичних та фізичних осіб регіону.

ОДЕСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ ПИСЬМЕННИКІВ УКРАЇНИ

65076 Одеса, пл. Б. Дерев'янка, 1
Голова правління – Дмитрієв Сергій Вікторович

ОПТИМУМ

Центр соціальних програм

65000 Одеса, вул. Спиридонівська, 9
Тел.(048) 794-12-42
E-mail: optimuml@ukr.net
Директор – Ейдельман Борис Олександрович
Спеціалізація: художні видання, видання книг будь-якого характеру будь-якою мовою. Книготоргівля.

ОРІЄНТИР

Видавництво

Київ, провулок Шевченка, 5
Тел. 063-141-28-67
E-mail: orientyr.book@gmail.com
Керівник – Мельник Марко Юрійович
Видавництво «Орієнтир» - проект, створений колективом військових-добровольців та волонтерів, який бере на себе місію зі збору ідей, які найближчим часом змінять українське суспільство. Редакційна колегія акумулює актуальні ідеї видатних українців та діячів світової культури, а також матеріали, яких бракує українському суспільству для завершення революційних змін та спрямування політичного процесу в конструктивне русло шляхом наповнення його ідеологічним сенсом.

ОСВІТА

Державне спеціалізоване видавництво

04053 Київ, вул. Юрія Коцюбинського, 5
Тел. (044) 456-08-35 ; факс (044) 456-08-37
E-mail: osvitapublish_ok@ukr.net
Видає підручники для шкіл усіх типів, навчальні посібники, робочі зошити, хрестоматії, методичні та дидактичні посібники, довідники, словники, енциклопедичні видання для школярів, розвивальну літературу.

ПЕНМЕН

Видавничий дім

Товариство з обмеженою відповідальністю

01001 Київ, вул. Пушкінська, 1-3/5, кв. 57

Тел. 067-325-17-09

E-mail: yakuzyk@gmail.com

Керівник – Кузик Ярослав Володимирович
ПенМен видавничий дім Ні-Енд рівня. Нещодавно заснована видавнича платформа, що знайомить з молодими і талановитими авторами сучасної української прози, поверне до історичних витоків вишуканої літератури.

ПІДРУЧНИКИ І ПОСІБНИКИ

Редакція газети

46010 Тернопіль, вул. Поліська, 6-А

Тел./факс (0352) 43-10-31

E-mail: red@pp-books.com.ua

Директор – Гринчишин Ярослав Тадейович
Видавництво та збут навчально-методичної літератури; додрукарська підготовка та друкарські послуги; мережа книгарень та власна періодична газета.

ПЛАСКЕ

Видавнича організація АТ «ПЛАСКЕ»

65001 Одеса, вул. Академіка Заболотного, 12, а/с 299

Тел. : (048) 738-53-85, 728-82-88

E-mail: books@plaske.ua

Головний редактор – Хрустальова Вікторія Вікторівна

Основний напрям діяльності – бізнес-книги, наукові збірники, художня література, періодичні видання, альманахи. Серед видань особливе місце займають книги із серій «Одеська бібліотека», «Зовнішня торгівля: спрощення процедур», «Митна справа в Україні» і «Розумна економіка». Інтелектуальний процес і контроль якості поліграфічних послуг – це

ті пріоритети, які ставить перед собою видавнича організація АТ «ПЛАСКЕ».

ПОРТИ УКРАЇНИ

Видавництво

Приватне підприємство

65000 Одеса, вул. Велика Арнаутська, 24, оф. 4

Тел. (0482) 373-835; факс (0482) 373-882

E-mail: podpiska@uport.odessa.ua

Директор – Ільницький Костянтин Олексійович
Спеціалізується на виданні журналів, довідників, бюлетнів та інших видань, пов'язаних з водним транспортом України, країн Чорноморського басейну. Видає журнали «Порти України», «BlackSeaLines» (10 разів на рік). Один раз на два роки видає довідник «Все о портах України». (російською та англійською мовами), щорічно – календар «Водный транспорт Украины. Лица и даты». У 2012 році вийшла друком «Морская энциклопедия Одессы». Видавництво також займається організацією семінарів, конференцій, консалтингом та маркетинговими дослідженнями.

ПРЕС-КУР'ЄР

Редакційно-видавнича фірма

65072 Одеса, пл. Б. Дерев'янка, 1, офіс 717

Тел./факс (0482)64-96-58

E-mail: pk.gazeta.odessa@gmail.com

Директор – Бурчо Йосип Олександрович
Видає художню, наукову, краєзнавчу і навчальну літературу.

РАНОК

Видавництво

Товариство з обмеженою відповідальністю

61145 Харків, вул. Космічна, 21-а

Тел. : (057) 719-48-65, 719-58-67, 701-11-22

E-mail: office@ranok.com.ua

Керівник – Круглов Віктор Володимирович
Лідер вітчизняного ринку навчальної, методичної та дитячої літератури. Засноване в 1997 році і вже 20 років плідно працює на книжковому ринку України та в інших країнах.

«Ранок» - це величезна любов до своїх читачів і намір зробити все, щоб кожна дитина від першої своєї книжки й до вступу в доросле життя була оточена розумними, добрими, цікавими й корисними книгами.

СВІТ ГРАЛЯ

Видавництво

Благодійна організація

65044 Одеса, а/с 24

Тел. (0482) 37-80-38

E-mail: Gral_ua@i.ua

Директор – Деденєва Лідія Миколаївна
Підготовка до друку та розповсюдження в Україні видань Фонду Послання Граля, Штутгарт, Німеччина, пов'язаних з книгою Абд-ру-шина «У Світлі Істини. Послання Граля». Проведення зустрічей з читачами.

СВІТ УСПІХУ

Товариство з обмеженою відповідальністю

01030 Київ, вул. Липинського, 7, к. 6,

редакція журналу «Слово Жінки»

Тел. (044) 569-18-20

E-mail: annaz.3105@ukr.net

Генеральний директор – Струк Неоніла Олексіївна
Світоглядний журнал «Слово Жінки» - «видання для тих, хто прагне мудро жити». Журнал є громадською ініціативою. Він розповідає про життя і діяльність сучасних українців – жінок і чоловіків, які реалізувалися у житті. Необхідна умова вибору

наших героїв: позитивний життєвий настрій, відчуття власної відповідальності, високий рівень духовності. Журнал виходить один раз на два місяці. Його публікації – поза терміном давності. Видання є одним з напрямів діяльності громадського проекту «Слово Жінки».

СМОЛОСКИП

Українське незалежне видавництво

Товариство з обмеженою відповідальністю

04071 Київ, вул. Межигірська, 21

Тел. (044) 425-23-93

E-mail: mbf.smoloskyp@gmail.com

Директор – Семків Ростислав Андрійович
Українська класична і сучасна література, мемуаристика, видання з історії дисидентського руху. Серії «Розстріляне відродження», «Політичні ідеології». Працює книгарня та інтернет-магазин «Буколики».

СТЕБЕЛЯК ОЛЕКСАНДР

Приватний підприємець

Тел. 096-258-46-48

E-mail: smihologiya@ukr.net

ТВЕРДИНЯ

Поліграфічно-видавничий дім

Приватне підприємство

43005 Луцьк-5, п/с-35

Тел. (050) 295-02-50; факс (0332)24-40-41

E-mail: tverdyna@gmail.com

Директор – Мартинюк Микола Іванович
Книговидавнича справа; поліграфічна діяльність; художнє оформлення творів, книг; рекламна діяльність; торгівля книгами, періодикою тощо.

ТЕС

Приватне підприємство

65012 Одеса, вул. Канатна, 81/2

Тел. (0482) 42-90-98, 42-89-72

E-mail: tes@tes.pp.ua

Директор – Лебеденко Віталій Євгенович

Видання краєзнавчої літератури.

УКРАЇНЬКА АСОЦІАЦІЯ ВИДАВЦІВ ТА КНИГОРОЗПОВСЮДЖУВАЧІВ

01601 Київ, вул. Трьохсвятительська, 4, оф. 526

Тел./факс (044) 279-45-75

E-mail : upba@ukr.net

Президент – Афонін Олександр Васильович

Асоціація заснована 1994 року як громадська організація недержавних видавництв. З 1996 року Українську асоціацію недержавних видавництв було переєстровано як Благодійний фонд "Українська асоціація видавців", який об'єднує в своїх лавах видавців як недержавних структур, так і державних. У 1997 році до них приєдналися і книгорозповсюджувачі.

Українська асоціація видавців та книгорозповсюджувачів є Всеукраїнською благодійною організацією, створеною на засадах законності, гуманності, спільності інтересів і рівності прав її учасників, добровільності, самоврядування та гласності, для забезпечення благодійної діяльності в інтересах розвитку видавничої та книгорозповсюджувальної справи та розповсюдження періодичних видань в Україні.

Завданнями Асоціації є репрезентування та захист інтересів членів Асоціації у державних установах, надання допомоги в організації інформаційного обміну, сприяння в організації навчання та обміну досвідом, юридичний захист членів Асоціації.

З 1996 року Асоціацію очолює О.В. Афонін.

УКРАЇНЬКА ПРЕС-ГРУПА

Товариство з обмеженою відповідальністю

Бібліотека газети «День»

03115 Київ, просп. Перемоги, 121 Д

Тел. / факс (044) 303-96-23

E-mail: amir@day.kiev.ua

Директор – Ушакова Надія Миколаївна

Видавець щоденної газети «День», двічі на тиждень «The Day» – англійською. Серії історичних та публіцистичних книг з "Бібліотеки газети «День»".

Веб-проект «Україна Incognita»
(incognita.day.kiev.ua).

УРЯДОВИЙ КУР'ЄР

Газета

01008 Київ, вул. Садова, 1

Тел. (044) 253-12-95; факс (044) 253-72-91

E-mail: adva@ukcc.com.ua

Головний редактор – Брага Сергій Іванович

ФЕНІКС

Приватне підприємство

Видавництво

65009 Одеса, вул. Зоопаркова, 25

Тел. (048) 777-75-91

Директор – Короткий Тимур Робертович

Видає наукову та навчальну літературу. Друкує монографії та методичну літературу. Понад десять років займається виданням літератури юридичної та морської тематики.

ФОНТАН КАЗОК

Видавництво

01054 Київ, Ярославів Вал, 13/2-Б,

Тел. (099) 640-83-69

Директор – Рибалка Олег Вікторович

Спеціалізація: відкриття нових імен у сучасній

українській дитячій літературі, книжкові ілюстрації та книговидання для дітей.

ФОП БІЗЯНОВА Н.М.

Видавець

04070 Київ, вул. Костянтинівська, 73

Тел. (067) 650-21-65

Директор – Бізянова Наталія Миколаївна
Розвиваючі ігри, книжки, головоломки – оптом та вроздріб, книжковий склад-магазин.

ФОП НИКОЛИШИН Ю.І. (АПРІОРИ)

Видавництво

79000 Львів, пл. Катедральна, 2/4, а/с 242

Тел. /факс (032)235-62-18

E-mail: apriori.knyga@gmail.com

Директор – Николишин Юрій Ігорович
Видавництво, засноване у Львові 2002 року.
Книжкова діяльність охоплює всі вікові групи читачів.

ФОП ТРЕТЯКОВ О.М. (БРАМА-УКРАЇНА)

Видавець

18000 Черкаси, вул. Слави, 1, к. 24

Тел.: (093)156-19-44, (067)470-13-14

E-mail: bookbrama@ukr.net

Директор – Третяков Олександр Миколайович
«Брама-Україна» — провідне видавництво Шевченкового краю. Чільний напрям роботи творчого колективу – шевченківська тема: видання творів славетного земляка, дослідження його життя та творчості. Сучасна проза і поезія. Науково-популярні видання.

ФОП ФІЛЮК О. В.

Видавець

07300, м. Вишгород, Київська обл.,

вул. Дніпровська, 3 б, кв. 97

Тел. 050-076-30-09

E-mail: ukr_history_books@ukr.net

Директор – Філюк Олег Васильович
Спеціалізується на виданні монографічної, науково-популярної та навчальної літератури з археології та інших спеціальних історичних дисциплін.

ФОП ШЕЛЯЖЕНКО Ю.В.

Видавець

01042 Київ, вул. Тверський тупик, 9, к. 82

Тел. (097) 317-93-26; факс (044) 529-04-35

E-mail: yuriy.sheliashenko@gmail.com

Керівник – Шеляженко Юрій Вадимович
Видає художню, наукову, публіцистичну, релігійну літературу, громадсько-політичну газету «Правдошукач», періодичні видання «Ідеаліст» і «Мораль» для віруючих у найвищу цінність людини.

ЧОРНОМОР'Я

Видавництво

65072 Одеса, пл. Бориса Дерев'янка, 1

Тел./факс (0482) 64-98-88

Керівник – Парамоненко Олександр Володимирович
Виконує підготовку і виготовлення газет усіх форматів, журналів, книг, брошур, здійснює розробку фірмового стилю друкарських видань, повнокольорових буклетів і етикеток, рекламних проспектів, листівок і плакатів; якісний повнокольоровий офсетний друк, випускає шкільну та навчальну продукцію.

ПОЛОЖЕННЯ ПРО КОНКУРС «КРАЩА КНИГА ВИСТАВКИ-ФОРУМУ»

Конкурс «Краща книга виставки-форуму» проводиться серед видавництв-учасників виставки. На нього подаються видання, що побачили світ за період від минулої виставки.

Для проведення конкурсу створюється журі у складі 13 осіб. Переможцям вручаються дипломи. Підсумки конкурсу оголошуються в дні роботи виставки-форуму.

Основна мета конкурсу – сприяти книговиданню та книгорозповсюдженню в Україні, зростанню інтересу читачів до української книги, розвитку і функціонуванню української мови в усіх сферах суспільства.

Журі формується за пропозиціями оргкомітету. До складу журі пропонуються представники видавництв і бібліотек, письменники, художники, поліграфісти, громадські діячі. Потенційні члени журі мають підтвердити свою згоду на участь у його роботі.

Висування творів на конкурс здійснюється (за бажанням) учасниками виставки-форуму, що подали заявки на участь у конкурсі та оформили свою участь у ньому документально.

Усі твори, подані видавництвами, включаються до номінаційного списку і розглядаються журі.

Члени журі оцінюють усі запропоновані твори за п'ятибальною системою. Переможці визначаються шляхом простих арифметичних підрахунків.

Переможці в номінаціях одержують дипломи, а видавництва, що взяли участь у конкурсі, але не перемогли, нагороджуються почесними грамотами.

Визначальними параметрами оцінки книги є: зміст; актуальність теми; художнє оформлення (дизайн, поліграфічна якість); доступність (ціна).

2016 року конкурс проводився в 10 номінаціях:

1. Сучасне літературно-художнє видання.
2. Дитячий світ.
3. Навчальна книга.

4. Українська та зарубіжна художня класика.
5. Енциклопедичне, довідкове видання.
6. Літературознавство, мистецтвознавство, фольклор.
7. Наукове, науково-популярне видання.
8. Документально-художнє видання (публіцистика).
9. Історична спадщина.
10. Краща книга з питань мистецтва.

Оргкомітет і журі конкурсу мають право змінювати окремі номінації залежно від тематики представлених на конкурс книг.

Оргкомітет може встановлювати додаткові нагороди: грамоти, подяки, подарунки.

Примірники представлених на конкурс видань залишаються в ОННБ для використання їх у подальших виставкових акціях, а також з рекламною та інформаційною метою.

ПІДСУМКИ КОНКУРСУ «КРАЩА КНИГА ВИСТАВКИ-ФОРУМУ 2016»

Організаційний комітет XVII Всеукраїнської виставки-форуму «Українська книга на Одещині» доручив журі конкурсу «Краща книга виставки-форуму 2016» розглянути видання, які видавництва та автори запропонували на його розгляд. На конкурс було подано 69 книжок, представлено 32 видавництва.

В цілому ми можемо говорити про творчі здобутки наших друзів, відзначати, що розкриті нові сторінки з історико-культурної спадщини України, видані книжки з різних галузей знань на досить високому поліграфічному рівні. Це наочно було показано на стенді «Краща книга виставки-форуму 2016».

На жаль, мало представлено наукових праць, класичних творів, досить скромно присутні ілюстровані видання, зокрема література для дітей. Ми відзначили 30 книжок у десяти номінаціях – здобутки видавництв та окремих авторів.

На конкурс у 2016 році було подано досить багато книжок одеських авторів. Радіємо, що більшість з них написано з використанням фондів ОННБ, автори часто зверталися до нас за консультаціями, пропозиціями про співпрацю тощо. Організаційний комітет XVII Всеукраїнської виставки-форуму «Українська книга на Одещині» вирішив нагородити дипломами авторів проектів, які знайшли можливість свої творчі та наукові здобутки втілити у цікаві, корисні видання.

**Видавництва і автори,
нагороджені дипломами у номінаціях:**

«Сучасне літературно-художнє видання»

ГАЛИНА ЛАЗАРЄВА, автор книги «Очевидец. Двадцятий век» із серії «Имена Одесской киностудии» (Одеса : Фенікс, 2015)

РВФ «ПРЕС-КУР'ЄР» (Одеса) – за книгу : «Життя і смерть Редактора. Книга пам'яті Бориса Дерев'янка» = Жизнь и смерть Редактора. Книга памяти Бориса Дерев'янка» (упоряд. Л.Г. Бурчо; із серії «Золоті імена української журналістики», 2015)

ВИДАВНИЦТВО «СМОЛОСКИП» (Київ) – за збірку : Горська А. «Душа українського шістдесятника» (2015)

ЄВГЕН ДЕМЕНЮК, автор книги «Вся Одесса очень велика» (Харків : Фоліо, 2016)

ТЕТЯНА ДОБКО, автор книги «Життя триває. Поезії» (Київ : Світ успіху, 2016)

«Дитячий світ»

ДНВП «КАРТОГРАФІЯ» (Київ) – за книжки для дітей із серії «Мій перший атлас світу» (2015-2016)

ВИДАВЕЦЬ КАРПЕНКО В.М. (Київ) – за книгу: Брати Грїмм. «Казки» (2016)

«Навчальна книга»

ВИДАВНИЦТВО «ОСВІТА» (Київ) – за видання довідкових посібників для учнів початкових класів (2015-2016)

ВИДАВНИЦТВО «ГЕНЕЗА» (Київ) – за книгу: Томенко М. «Україна : історія конституції. Навчальний посібник» (2015)

ВАЛЕРІЙ САХАРУК, куратор виставки та укладач видання : «Худшкола. Каталог виставки = Art School. Exhibition catalogue» (художників Олександра Бабака, Володимира Буднікова, Влади Ралко) (Київ : Вид. дім «АДЕФ-Україна», 2016)

ВИДАВНИЦТВО ЛІРА-К (Київ) – за книгу : Долбенко Т.О., Горбань Ю.І. «Зберігання документів у бібліотеках. Навч. посіб.» (2015)

«Українська та зарубіжна художня класика»

ВИДАВЕЦЬ ОЛЕКСАНДР ТРЕТЯКОВ (Черкаси) – за книгу : Симоненко В. «Провесінь надій. Поезії» (2015)

«Енциклопедичне, довідкове видання»

ВИДАВЕЦЬ КАРПЕНКО В.М. (Київ) – за книгу : «Словник діалектизмів, запозичень та застарілих слів в українській мові» (упоряд. Вадим Карпенко та ін., 2016)

«Літературознавство, мистецтвознавство, фольклор»

ВИДАВНИЦТВО «СМОЛОСКИП» (Київ) – за книгу: «Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття» (упоряд. Віра Агеєва, 2016)

ПВД «ТВЕРДИНЯ» (Луцьк) – за книгу : Кодак М. «Вибране : статті, рецензії, питання / проблеми» (у 2 кн.) (2015)

«Наукове, науково-популярне видання»

ВИДАВНИЦТВО «РІДНА МОВА» (Київ) – за видання колективних наукових монографій : «Місцеве самоврядування в Україні : євроінтеграційний шлях» та «Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні» (2016)

РУСЛАН ПЛЮЩ, редактор колективних наукових монографій : «Місцеве самоврядування в Україні : євроінтеграційний шлях» та «Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні» (Київ : Рідна мова, 2016)

ОНУ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА (Одеса) – за книгу: «Одеський національний університет імені І.І. Мечникова. Історія і сучасність (1865-2015)» (кол. авт. ; гол. ред. І.М. Коваль, 2015)

ВИДАВНИЦТВО «АРТ ЕКОНОМІ» (Київ) – за книгу: Шаров І. «Від мрії – до дії» (2016)

«Історична спадщина»

ООО РІА «СМІЛ» (Ізмаїл) – за книгу : «Матеріали по археології Северного Причорномор'я : (к 190-літтю Одеського археологічного музею, 1825-2015)» (2015)

ОЛЕГ ГУБАРЬ, автор книги «Історія градостроїтельства Одеси і функції Одеського будівельного комітету. Монографія» (Одеса : ТЭС, 2015)

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА – за видання книги : «Пам'ятки античної культури у фондах ХДНБ імені В.Г. Короленка. Давньогрецькі керамічні клейма IV-II ст. до н.е. Колекція О.В. Горілого. (Нариси, альбом)» (Харків : РА «ІРІС», 2015)

ЮРІЙ БУЗЬКО, ЮРІЙ КРУК, автори-укладачі видання : «Історія Ільичевського морського торгового порту = History of Illichivsk Commercial Sea Port» (Одеса : Южноукр. Ін-т Біографії. – 2015)

«Краща книга з питань мистецтва»

ВИДАВНИЦТВО «МИСТЕЦТВО» (Київ) – за книгу : Белічко Н. «Георгій Малаков : життя і творчість» (2015)

ДРУКАРСЬКИЙ ДІМ «ДРУК-ПІВДЕНЬ» (Одеса) – за книгу : Кудлач В. «Головков Герасим Семенович, 1863-1909. Життєпис. Репродукції творів. Каталог. Періодика. Бібліографія» (Вид. 2-е, допов., 2015)

ГРИГОРІЙ ПАЛАТНИКОВ, автор книги «Мой амаркорд. Сладкая струна» (Одеса : ТЕС, 2015)

АНАТОЛІЙ СІНІШИН, художник, автор альбому «Живопис, графіка, дизайн» (Одеса : ВМВ-Принт, 2016)

ОЛЕКСАНДР ГУН, дослідник-укладач книги «Тайна золотой тиары» (Одеса : Друк. дім, 2016)

ТЕТЯНА ФІЛАТОВА, автор ідеї, ілюстрацій та упорядник подарункового збірника «Улюблені українські пісні» (Київ : Видавець ФОП Філатова Т.Ф., 2016)

Під час церемонії нагородження переможців

ПЕРЕЛІК ПУБЛІКАЦІЙ ПРО XVII ВСЕУКРАЇНСЬКУ ВИСТАВКУ-ФОРУМ «УКРАЇНСЬКА КНИГА НА ОДЕЩИНІ»

1. Аксанюк М. Волонтер українства : [про презентацію моногр. Є. Акимовича «Українська традиція» в рамках XVII Всеукр. виставки-форуму «Українська книга на Одещині»] // Чорномор. новини. – 2016. – 26 трав.
2. Алексеєва А. Оригинальный взгляд на универсальные вопросы : [про презентацію кн. Ю. Шеляженка «Свобода людства» в рамках XVII Всеукр. виставки-форуму «Українська книга на Одещині»] // Одес. изв. – 2016. – 30 июня. – С. 3.
3. Алексеєва А. Свобода – это мы! : [в рамках XVII Всеукр. виставки-форуму «Українська книга на Одещині» відбулася презентація кн. Ю. Шеляженка «Свобода людства»] // Одес. вестн. – 2016. – 3 июня. – С. 14 : фото.
4. Арсеньева Т. Как волонтеры спасают армию, так библиотеки – детей : традиционная дискуссия в рамках ежегодной кн. выставки-форума ОННБ «Украинская книга на Одессине» (20-22 мая) вносит разъяснения в этот постулат // Веч. Одесса. – 2016. – 26 мая.
5. Барашкова А. «Украинская книга на Одессине» : больше изданий – хороших и разных! // Одес. вестн. – 2016. – 7 мая. – С. 12.
6. Бессараб Н. Свято української книги // Чорномор. гудок. – 2016. – 3 черв.– С. 4.
7. Василенко В. Для детей – как для взрослых. Только лучшее : анонс заходів, що мають відбутися : [в рамках Всеукр. виставки-форуму «Українська книга на Одещині»] // Веч. Одесса. – 2016. – 17 мая.
8. Дерев'янку І. Третя з'ява Герасима Головкова : [інтерв'ю з В.А. Кудлачем про презентацію його кн. на XVII Всеукр. виставці-форумі «Українська книга на Одещині»] // Чорномор. новини. – 2016. – 2 черв.
9. Дерев'янку І. Триденне свято книгоманів : [про XVII Всеукр. виставку-форум «Українська книга на Одещині»] // Чорномор. новини. – 2016. – 26 трав.

10. Еременко В. Праздник книги – в каждый дом! // Одес. вісті. – 2016. – 4 черв. – С.11.

11. Іванова Т. Багатокрилість Олекси Різнікова : [про презентацію книг О. Різніківа] // Думська площа. – 2016. – 10 черв. – С. 3 : іл. – (Людина і суспільство).

12. Іванова Т. Козацькі гени Олекси Різніківа : [про презентацію книг О. Різніківа, що відбулася в рамках XVII Всеукр. виставки-форуму «Українська книга на Одещині»] // Укр. слово. – 2016. – 8-14 черв. – С. 7 : іл. – (Бібліотека українця).

13. Кракалія Р. Не втекти від себе нікому : [про презентацію кн. Г. Щипківського «Утекти від себе», яка відбулася в рамках XVII Всеукр. виставки-форуму «Українська книга на Одещині»] // Чорномор. новини. – 2016. – 26 трав.

14. Кракалія Р. Репрезентант української душі, або Корінні одесити – козацькі нащадки : з презентації кн. Олекси Різніківа «Козацькі прізвища і гени матінки Одеси», що відбулась у рамках XVII Всеукр. виставки-форуму «Українська книга на Одещині» // Чорномор. новини. – 2016. – 28 трав. – С. 3 : іл.

15. Кудlach В.А. Видавнича новинка про художника Головкава : [про презентацію кн. на XVII Всеукр. виставці-форумі «Українська книга на Одещині»] // Чорномор. новини. – 2016. – 14 трав. – Режим доступу : <http://chornomorka.com/archive/a-7483.html>

16. Кудlach В.А. Виставка-форум-2016. Підсумки // Бібліотечний форум: історія, теорія і практика. – 2016. – № 4. – С. 46. – Режим доступу : <http://www.libraryforum.info/issue/kudlach-v-vistavka-forum-2016-pids-umki>

17. Кудlach В.А. Что мы знаем о живописце Головке? : [про презентацію кн. про худож. на XVII Всеукр. виставці-форумі «Українська книга на Одещині»] // Веч. Одесса. – 2016. – 19 мая. – Режим доступу : <http://vo.od.ua/rubrics/kultura/35652.php>

18. Левчук В. Море, море: книг, друзей... // Веч. Одеса. – 2016. – 24 мая. – С.2-3.

19. Рыбакова А. «Украинская книга на Одещине» : издатель, читатель, библиотека // Одес. вестн. – 2016. – 28 мая. – Фото.

- 20.** Рыбакова А. «Украинская книга на Одессине»: минимум бизнеса и максимум души // Одес. вестн. – 2016. – 21 мая. – С.12.
- 21.** Свято нашої книги // Чорномор. новини. – 2016. – 19 трав.
- 22.** Свято читачів, авторів, видавців // Чорномор. новини. – 2016. – 21 квіт. ; 5-7 трав.
- 23.** Семенова Ю. «Українська книга на Одещині» // Чорномор. гудок. – 2016. – 29 квіт. – С. 8.
- 24.** Сидорук В. Українська книга на Одещині : [про презентацію кн. О. Різниківа «Козацькі прізвиська і гени матінки Одеси», що відбулася у рамках XVII Всеукр. виставки-форуму «Українська книга на Одещині»] // Чорномор. маяк. – 2016. – 13 юля. – С. 3. – (Літературна вітальня).
- 25.** XVII Всеукраїнська виставка-форум «Українська книга на Одещині» 20-22 травня 2016 року [Електронний ресурс] : [анонс]. – Режим доступу : <http://www.prichernomorie.com.ua/press/2544.php>
- 26.** Соколова С. Триумф друкованого слова // Культура і життя. - 2016. – 27 трав. – С. 4-5
- 27.** Темнюк А.В. XVII Всеукраїнська виставка-форум «Українська книга на Одещині» // Чорномор. гудок. – 2016. – 8 квіт.- С. 7.
- 28.** Темнюк А.В. XVII Всеукраїнська виставка-форум «Українська книга на Одещині» // Думська площа. – 2016. – 15 квіт. – С. 8.
- 29.** Травень – місяць книжковий : звітувала про свою роботу XVII Всеукраїнська виставка-форум «Українська книга на Одещині». Учасниками були 64 видавничі підприємства з Києва, Харкова, Львова, Тернополя, Луцька та інших міст України, які презентували близько 6 тисяч назв книжок // Веч. Одесса. – 2016. – 31 мая.
- 30.** «Українська книга на Одещині» [Електронний ресурс]: [анонс XVII Всеукр. виставки-форуму «Українська книга на Одещині», яка відбудеться 20-22 трав. 2016 р. в Одес. нац. бібліотеці]– Режим доступу : <http://cultua.media/-ukranska-kniga-na-odeshin>
- 31.** Яцун Н. Ждет гостей художественная ярмарка : [анонс заходу «Мистецький ярмарок», який відбудеться в рамках виставки-форуму «Українська книга на Одещині»] // Веч. Одесса. – 2016. – 19 мая. – С. 6.

32. Яцун Н. Плюс «Мистецький ярмарок» : [анонс заходу в рамках XVII Всеукр. виставки-форуму «Українська книга на Одещині»] // Чорномор. новини. – 2016. – 14 трав.

ТВ-сюжети:

1. Про підготовку XVII Всеукраїнської виставки-форуму «Українська книга на Одещині» : [сюжет у програмі «5 днів» за участі заст. директора з наук. роботи ОННБ Л.В. Арюпіної та зав. відділу зв'язків з громадськістю та реклами бібліотеки Т.М. Кухарук]. – ТК «Одеса». – 2016. – 5 квіт.

2. Про підготовку XVII Всеукраїнської виставки-форуму «Українська книга на Одещині» : [сюжет у новинах за участі зав. відділу мистецтв ОННБ Т.В. Щурової]. – ТРК «Круг». – 2016. – 12 квіт.

3. Прес-конференція, присвячена підготовці та проведенню XVII Всеукраїнської виставки-форуму «Українська книга на Одещині» : [сюжет у новинах за участі зав. науково-метод. відділу ОННБ С.Г. Сердюк, ученого секретаря В.Б. Бондарчук та зав. відділу зв'язків з громадськістю та реклами бібліотеки Т.М. Кухарук]. – ТРК «Круг». – 2016. – 12 трав. ; ТК «Репортер». – 2016. – 12 трав. ; Одеська обласна держтелерадіокомпанія. – 2016. – 12 трав. ; ТК «7 канал». – 2016. – 12 трав. ; Одеське обласне радіо. – 2016. – 12 трав.

4. Про XVII Всеукраїнську виставку-форум «Українська книга на Одещині». - ТРК «Одеса». – 2016. – 20 трав. ; ТРК «Круг». – 2016. – 20 трав. ; ТК «Глас». – 2016. – 20 трав. ; Одеська обласна держтелерадіокомпанія. – 2016. – 20 трав.

Радіофіри:

1. XVII Всеукраїнська виставка-форум «Українська книга на Одещині» : [10 повідомлень]. – Одеське обласне радіо. – 2016. – 7 квіт. – 20 трав.

КОНКУРС ЧИТАЦЬКИХ ВІДГУКІВ «ЗАМОВТЕ СЛОВО ПРО КНИГУ»

Конкурс започатковано на XII Всеукраїнській виставці-форумі «Українська книга на Одещині» в 2011 році. Він спрямований на підтримку активності користувачів бібліотеки, на оцінку якості нових вітчизняних видань та визначення їх рейтингу серед відвідувачів бібліотеки.

Ініціатором конкурсу читачьких відгуків на кращі книги, що вийшли впродовж року у вітчизняних видавництвах, був Віктор Григорович Денісов, кандидат технічних наук, доцент Одеської національної морської академії, лауреат Галереї почесних благодійників Одещини «Люди щедрих сердець». Він же кілька років поспіль спонсорував нагородження переможців.

Цьогоріч до уваги учасників конкурсу читачьких відгуків було представлено понад 75 книжок, які вийшли у видавництвах України протягом останнього року і стали переможцями різноманітних престижних конкурсів та літературних рейтингів. До участі в конкурсі мали змогу долучитися усі бажаючі. На розгляд журі було представлено понад 100 рецензій.

Переможцем творчого змагання було визнано О.Б. Дьоміна за рецензію на книгу «История одесских выставок, 1917-1991».

Друге місце посіла Г.І. Єфімова за рецензію на альбом «Кость Лавро», третє – А. Шиндор за рецензію на книжку Т. Винник «Відлуння нашої хати».

Бузиян А.Н. История одесских выставок, 1917-1991 / Анна Николаевна Бузиян, Виктор Григорьевич Денисов. – Одесса : Астропринт, 2017. – 384 с. : ил. + прил. – Библиогр. : с. 370-378.

В 1985 г. молодой одессит В.Г. Денисов, только год назад защитивший кандидатскую диссертацию, стал участником Выставки достижений народного хозяйства СССР. Атмосфера праздника увлекла его, заставив пристально взглядеться в, казалось бы, уверенную поступь Страны Советов. Пребывание в столице, личная победа - получение бронзовой медали ВДНХ – оставили, как свидетельствуют страницы рецензируемой книги, глубокий след в памяти одного из авторов работы. Успех был

28593

А. Н. БУЗИЯН
В. Г. ДЕНИСОВ

ИСТОРИЯ ОДЕССКИХ ВЫСТАВОК

1917–1991

закреплен уже в 1987 г., когда представленный В.Г.Денисовым прибор диагностики судовых механизмов Д-1 получил серебряную медаль ВДНХ. Участие в московских выставках фактически определило дальнейшую судьбу специалиста Министерства морского флота. С 1994 г. В.Г.Денисов уже сам занимается организацией выставок. Сначала была морская выставка «Одесса-200», затем последовали «Южная Пальмира», «Ваш Дом Одесса», «Одесса Бот-Шоу» и другие. Так тема выставок стала второй ипостасью моряка. Затем появился спецкурс «Основы выставочной деятельности», и далее, вполне закономерно – книга, посвященная выставкам.

Говоря о книге (ее втором выпуске), следует отметить не только ее познавательное значение, но и ее практическую направленность, оценить труд целого коллектива авторов и сотрудников. В краеведческой литературе редко можно встретить книгу, выросшую из практики и нацеленную на практику. Уже в силу этого появление работы по истории одесских выставок надо

приветствовать.

Целиком оправдано структурирование работы в историческом ракурсе. Главы выстроены в хронологическом порядке, за исключением первой главы. В ней дан краткий, но логичный обзор всемирных выставок, начиная с первой выставки в 1851 г. (хотя в названии главы указаны 1917-1992 гг.). Ее достоинство в том, что наглядно, исторично и логично показана эволюция всемирной выставочной деятельности до 1917 г., то, что в таком формате отсутствует в первой книге об одесских выставках. Хотя она написана в основном на литературных данных, ее стиль и подача материала хорошо соответствуют заявленному научно-популярному характеру издания.

Но вот глава вторая производит впечатление инородного тела. Представлены политические, военные, экономические, социальные и культурные фрагменты жизни Одессы 1917-1920 гг. О выставках того времени говорить фактически нечего, и авторы это признают, поэтому краткое описание событий революции и гражданской войны логично было бы сделать подразделом следующей главы, где речь идет непосредственно о проведении выставок.

Семь глав – с 3-й по 9-ю – составляют основное содержание работы. Они написаны, в основном, на материалах прессы, частично, на данных Государственного архива Одесской области. Это наложило отпечаток на стиль и характер подачи фактов, хотя надо учитывать специфические особенности советской печати, находившейся под непрерывным партийным и государственным контролем. Отсюда значительная комплиментарность в описании выставочной деятельности. Вместе с тем, поиск, обработка, осмысление этого весьма объемного материала представляли несомненную трудность для исполнителей проекта, которые заслуживают всяческой поддержки. В этих разделах много интересных и малоизвестных фактов, в частности, о выставках эпохи индустриализации, о районных выставках, о первых выставках послевоенного времени и так далее.

Несомненным достоинством работы является и расширение тематики книги. Авторы не зациклились на формально понимаемой выставочной деятельности, а дали современное системное видение визуального представления многогранной человеческой деятельности, поэтому в книге рассказывается и об «Окнах РОСТА», и о рынке рекламы, и о просветительских популяризаторских шагах государства, и о садоводах, фотографах, филателистах.

Как отметил в своем предисловии журналист А. Галяс, он первым делом «начал смотреть «картинки». Действительно, изобразительный ряд представлен прекрасно. В книге много неизвестных или малоизвестных иллюстраций, в основном, это фотографии одесских реалий. И то, что некоторые из них не имеют отношения к выставкам, не меняет ощущения свежести, наглядности.

В целом, второй выпуск книги об одесских выставках производит более благоприятное впечатление, чем первый, – за счет стройности композиции, логичности и последовательности изложения материала, отсутствия сумбурности и мозаичности, взвешенности видения выставочных событий XX века.

Вместе с тем, в книге остались и недостатки первого выпуска, появились и новые. Авторы декларируют свою работу как научно-популярное издание. Для подобного жанра характерны и соответствующие требования. В частности, желательное научное и литературное редактирование. Его отсутствие привело к наличию в тексте грамматических (уже в первом абзаце первой страницы первого раздела) и хронологических ошибок (с. 154) и, что особенно печально, утрате в тексте нумерации ссылок. Ведь то, что обозначено как библиография (с. 370-378), фактически и есть ссылки на источники и литературу. Вероятно, с отсутствием редактора связана и потеря выводов по работе, ведь то, что обозначено как «Выводы» является предисловием, в котором авторы объясняют общий замысел работы и целесообразность ее продолжения.

Уже говорилось о важности иллюстративного ряда. Однако он многое теряет из-за отсутствия ссылки на источник происхождения фотографии или иллюстрации. Это не только соблюдение авторских прав, это еще и соблюдение правил научного оформления текста. Сюда же можно отнести и наличие рецензий в начале работы. В европейской книжной традиции, действительно, свидетельством качества издания является присутствие в книге фрагментов рецензий. Но, их помещают, как правило, в конце, на обложке или суперобложке книги, и, главное, берут из опубликованных рецензий в журналах или газетах.

Безусловно, было бы желательнее более широкое привлечение краеведческих работ. Не останавливаясь на многих публикациях одесских авторов, укажу лишь на то, что не использованы многочисленные краеведческие книги А. Черкасова, в которых подробно перечислены выставки, прошедшие в оккупированной Одессе.

Однако эти замечания не умаляют достоинства рецензируемой книги. Она посвящена фактически неисследованной теме, имеет практическую направленность, выполнена на высоком издательском уровне и может быть представлена к поощрению.

***О.Б. Демин,
доктор исторических наук, профессор,
заведующий кафедрой новой и новейшей истории
Одесского национального университета им. И.И. Мечникова***

Кость Лавро : [альбом] / гол. ред. Вірґініюс Стрoля. – Київ : Балтія-Друк, 2016. – 96 с.

Уже кілька років поспіль, блукаючи книжковими розвалами, розшукуючи цікаві книжки у книжкових магазинах (якось навіть язик не повертається назвати їх супермаркетами, бо це слово таке чуже і холодне і не має ніякого відношення до нашої рідної мови!), розглядаючи нові видання у «Клубі сімейного дозвілля», я все частіше зустрічаю два імені: Владислав Єрко та Кость Лавро. І як тільки бачу книгу, оздоблену роботами когось із цих двох непересічних художників, я відразу купую її і, принісши додому, з насолодою роздивляюся малюнки митців, бо вони завжди цікаві, яскраві, незвичайні, напрочуд емоційні і викликають захоплення читача.

І ось переді мною нове художнє видання «Кость Лавро», випущене на замовлення Державного комітету телебачення і радіомовлення України за програмою «Українська книга» 2016 року Товариством «Балтія-Друк» (Київ). Серед багатьох книжок, які будуть представлені на цьогорічній XVIII Всеукраїнській виставці-форумі «Українська книга на Одещині», ця книга одразу ж привертає увагу читачів. Уже сама обкладинка говорить про те, що ми бачимо перед собою рідну Україну: над занесеними снігом сільськими хатами в бездонному українському небі, серед сяючих, мов діаманти, зірок летить на миршавому переляканому чорті красень-козак Вакула в червоному жупані і міцно тримає чорта за хвіст. І одразу серце відстукує: це ж Микола Гоголь, наш незабутній Гоголь, це ж знайома з дитинства «Ніч перед Різдвом»! Розгорнеш книгу – і ось перед тобою свято Різдва із гулянням, колядуванням, «зіркою», веселощами парубків та дівчат. А ось і красуня Оксана: і мальовнича вишиванка, і плахта, і запаска, і пояс, і корсетка (а чи всі ці деталі одягу відомі нам?). В Україні ніколи не носили блискучого дутого намиста, що називалось «буси»: це носили у Московщині. У нас носять коралі червоні,

або бурштинове чи кам'яне намисто, іноді скляне, лите чи різане, але не дуте. На намисті носять дукач – срібну чи золоту монету з вушком, або спеціально зроблений срібний різний образок, іноді позолочений. А ще віночок з квітів на голові та червоні чобітки на ніжках. І ось вона, українська красуня, намальована художником на радість очам і серцю читача! Але ж не тільки очам і серцю – ще й розуму, ще й пам'яті, ще й новим знанням про побут рідної землі, про українські звичаї, мальовничі костюми і багато іншого.

Ілюстрації Костя Лавра до казки Івана Франка «Фарбований Лис», до казки М. Вінграновського «Козак Петро Мамарига», до збірки віршів Платона Воронька «Падав сніг на поріг», до збірок «Улюблені вірші», «Сто казок», до народної казки з продовженням І. Малковича «Різдвяна рукавичка», до роману Я. Гашека про бравого солдата Швейка – ось далеко не повний перелік ілюстрацій у книзі «Кость Лавро».

Що більш за все вражає в книзі? Що більш за все припадає до душі і

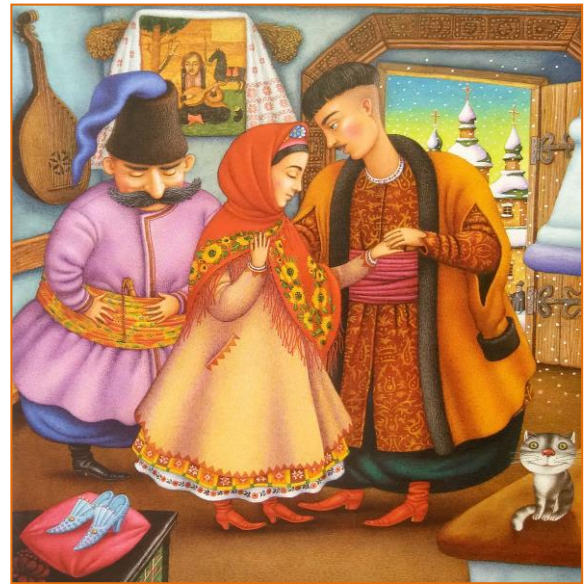
гріє її, як ласкавий дотик пухнастого котика, як посмішка малого зайченяти, як мила вайлувата незграбність добродушного ведмедя, як хитрий і лукавий погляд рудої лисички? Це те, що Кость Лавро наділяє кожну тварину, яка є героєм народної казки, характером, зовнішністю, звичками людини. Всі його звірята живуть, сміються, плачуть, сумують, радіють, як справжні люди. Знайомі нам з самого дитинства Пан Коцький, Котик та Півник, вся компанія, яка знайшла собі притулок у різдвяній рукавичці, намальованій художником у найменших дрібницях, з їх убранням, житлом, манерами, стилем поведінки, з промовистими очима – здається, ось-ось заговорять до тебе, читачу!..

Я вважаю, що ця книга має виховувати в людях, а особливо в наших дітях, головне в житті: любов до рідної землі, до рідних казок, до рідної мови. Це справжня енциклопедія народного життя. І якби кожна мати і кожен батько, розповідаючи дітям казку, показували їм малюнки цієї книги, що могло б бути краще? А якби при цьому ще й говорили рідною українською мовою, то це було б вершиною і педагогічного, і емоційного, і суспільно-виховного процесу спілкування з дитиною.

Ілюстрації художника до «Дитячої Євангелії» витримані у золотисто-червоно-зелених кольорах українських ікон. Розглядаючи їх з дітьми, можна м'яко і доступно розповісти їм про Благовіщення, про народження Ісуса Христа, про його хрещення у водах Йордану, про те, чого він навчав людей, що проповідував, про його страдницький хресний шлях і, нарешті, про вінець його життя – Воскресіння з мертвих і Вознесіння на небо, звідки він і досі вчить нас жити праведно і чесно.

Костю Лавро – 56 років, він у розквіті сил, таланту і слави, він головний художник видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», лауреат премій імені Лесі Українки і Тараса Шевченка. Він співпрацює з видавництвами Швейцарії, Франції, Греції. Його творчий доробок стає все багатшим і розкішнішим. Дякуємо митцеві за прекрасний дарунок – книгу «Кость Лавро». І спішімо додому, щоб показати її нашим дітям!

Г.І. Єфімова, заслужений працівник культури України, провідний бібліотекар залу «Закордонне українство» сектора спеціалізованих читальних залів відділу міжнародних проектів ОННБ

**Винник Т. Відлуння нашої хати : [повість] / Тетяна Анатоліївна
Винник. – Чернівці : Букрек, 2015. – 65, [5] с.**

*Казка – це теж життя,
Але наче в іншому світі...*

Книга – це цілий світ. Вона супроводжує нас все життя. З книгою ми навчаємося, подорожуємо, пізнаємо світ. З дитинства саме книги допомагали мені вчитися норм правильної поведінки. Вони вчили мене бути доброю, щирою, дружелюбною, вихованою, охайною... На сторінках дитячих книжок я знаходила відповіді на свої по-дитячому філософські питання. Саме герої дитячих казок підказували мені, як правильно чинити в тих чи інших ситуаціях, і вже змалку я навчилася робити для себе висновки після прочитання будь-якого твору.

Книги навчили мене розуміти, що я не сама... Розповідь з книжкової полиці заворожувала мене своєю історією, і я поринала в новий, нереальний, світ, який приваблював своєю неповторністю. Хіба в такому світі можна відчувати себе самотньою? Гадаю, що ні!

Для відгуку я обрала повість Тетяни Винник «Відлуння нашої хати», яка вийшла 2015 року. Прочитавши повість, я взялася знайомитися з творчістю і особою письменниці. Цю книжку вона писала вагітною, і я зрозуміла, звідки стільки таємничості. На мою думку, вагітна жінка може написати ще й не таке! У повісті крім таємничості образів є ще таємничість мови... Цікаві саме фразеологізми в мові хлопчика-відлуння Талалайка. Це привертає увагу дітей, розвиває пам'ять, увагу, вчить розуміти мову. До того ж кумедна мова Талалайка робить процес читання цікавішим. Сама ж авторка пише, що всі фразеологічні вирази перевіряла на власному синові. На мою

думку, Тетяна Винник довела свою майстерність уже в перших рядках повісті. Казковість дитячого твору підкреслюють ілюстрації Корнелії Коляджин. Дивлячись на зображення дітей, звірів та вигаданих істот, хочеться посміхатися.

Тетяна Винник – людина доброї і веселої вдачі, мрійниця і вигадниця, яка хоче розважити усіх навкруги.

Головна героїня, Даруся, з якою я познайомилася на початку повісті, повела мене чарівними стежками дитинства, а її знайомий Талалайко нагадав мені всі дитячі забавки. Чим глибше я поринала в світ повісті Тетяни Винник, тим краще я розуміла, що відбувається навколо. Впевнена, що не кожен дорослий зрозуміє зміст розповіді, а от діти, навпаки.

Найголовніші висновки я робила разом з героями книги, адже у повісті «Відлуння нашої хати» повно незвичайних знань, уявлень та вмій, які авторка змогла переосмислити і передати маленьким читачам. Тут і про те, як треба перебирати малину, як дивитися зламаний телевізор, як збиратися до лісу по гриби і відганяти страшного вовка та багато іншого. Це енциклопедія для маленьких мрійників, яким подобаються казкові пригоди, і Тетяна Винник дає їм змогу стати розвідниками разом з героями повісті.

Дитячу літературу з однаковим захопленням можуть читати і малі й дорослі. Хоча книжка призначена для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, мене вона заповнила повністю.

На мою думку, пірнати в книжкове море дуже корисно й цікаво. Той, хто любить читати багато, обов'язково добереться до точних відповідей на запитання, які його цікавлять. І ці відповіді будуть перлинами, знайденими на дні книжкового моря. А такі книги, як повість Тетяни Винник, навчають дітей і повертають дорослих у казку дитинства!

*Аліна Шиндор,
магістрант першого року навчання
Південноукраїнського національного
педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*

До 100-річчя подій Української революції 1917-1921 років

З метою вшанування традицій боротьби за незалежність і соборність України та військової звитяги захисників рідної землі, творців національної державності, тисячолітньої історії державотворення нашого народу, визнання історичного значення подій, пов'язаних із визвольною боротьбою початку ХХ століття та утвердженням української державності у формі Народної Республіки, Української Держави і Західноукраїнської Народної Республіки, їх значення для відновлення Україною незалежності у 1991 році, утвердження історичної єдності земель, консолідації суспільства, зміцнення міжнародного авторитету України та у зв'язку зі 100-річчям подій Української революції 1917-1921 років – 2017 рік в Україні проголошено Роком Української революції 1917-1921 років (Указ Президента України № 17/2016 від 22.01.2016 р.).

Такі події, як Лютнева революція, проголошення Української Народної Республіки, стали знаковими в історії української нації. Національне пробудження дало поштовх до культурологічного злету, викликало значний попит на українську книгу, сприяло розвитку української видавничої справи початку ХХ ст. Уже з перших днів свого існування Українська Центральна Рада приділяла особливу увагу створенню видавництва і друкарень, налагодженню бібліотечної справи. До її складу входили високоосвічені люди, які розуміли, що без розвитку української книги та преси неможливий і поступ національного відродження народу.

Пропонуємо вашій увазі статті С.Я. Борового та О.Є. Музичка, у яких йдеться про українську книгу 1917-1921 років.

КНИГА В ОДЕСІ В 1917-1921 Р.Р.

Ще й досі не ураховано бібліографічно книжкову продукцію революційної доби. Ми не знаємо, скільки, де й коли друкувалося, як розподілялася за змістом, призначенням книжкова маса й т. и. Ще не можна назвати навіть і приблизні числа, хоч вже давно видно повну необхідність в систематичному бібліографічному репертуарі революційних років.

Ця праця складання оттакого репертуару мусить бути децентралізованою, бо через добре відомі умови часу тільки на місцях є можливість скупчити більш-менш повну колекцію місцевих видань. Бібліотеки, що в той час переживали роки руїни, не поставили собі своєчасно цього завдання; місцевого „обов'язкового примірника“ не існувало, а обставини менту не сприяли такому збиранню. Багато матеріалів було, таким чином, назавжди загублено.

Цей нарис є наслідком досліджування одеських видань р. 1917-1921 за зводною картотекою Центральної Наукової Бібліотеки, що охоплює фонди головніших бібліотек Одеси, а саме: Центральної Наукової, Державної Публичної, Української Державної, Єврейської Академічної, Центральної Робітничо-Селянської та Іспарту. Всі книги було описано *de visu* — відсіль повна певність матеріялу, але й його значна неповність. Без сумніву, у вище згаданих книгозбірнях не збереглося багато видань. Не збереглися, наприклад, такі групи, як молитовники та народньо-релігійна література, що видавалася р. 1917-1918 в значній кількості, перевидання підручників, офіційні видання низки установ; книги єврейськими мовами було зареєстровано з особливою неповністю. Орієнтовочно можна рахувати, що не було занотовано до 30% загальної кількості видань. Це відноситься, головним чином, до видань 1917-1919 р., що ж до книг р. 1920-1921, то вони збереглися навіть цілком. Наш нарис є, таким чином, тільки бібліографічною рекогносцировкою.

Одеса дореволюційного часу була значним видавничим центром (вона займала четверте місце — після Петербургу, Москви та Київа. (Року 1912, за даними Головного Управління у Справах Друку, тут було

надруковано 1160 назов), цеб-то 3,4% загальної імперської кількості¹). Роки, що ми їх досліджуємо, виявляють значне зменшення.

Ось головні числа:

1917 р.	420 назов
1918 „	204 „
1919 „	496 „
1920 „	267 „
1921 „	205 „ ²)

Треба нагадати ось про який мент: в нормальний час місцеві друкарні, навіть і в великих центрах ніколи не розраховані на те, щоб обслуговувати цілком потребу населення в книзі (книги, що друкуються по інших місцях, розповсюджуються в великій кількості поруч з місцевими виданнями). Але зовсім інше становище було в Одесі, що була відрізана протягом довгого часу від останнього „світу“ — тому зрозуміємо, чому як раз р. 1919 — підчас надзвичайно гострої напруженості політичного становища, ми бачимо в Одесі „розцвіт“ друкарської діяльності. Тоді виникає низка видавництв (напр. „Черный лебедь“, „Южная Универсальная Библиотека“, „Омфалось“ і т. и.), які намагаються задовольнити, хоч і зменшену проти нормального часу, але все ж гостру потребу в новій книзі. Ці видавництва тільки штучно, через обставини менту, зв'язані з Одесою, що яскраво видно з самих книг, де звичайно, як місце видання вказується „Москва — Одесса“, або „Петербург — Киев — Одесса“ і т. и. Авторами таких книг є головним чином, письменники, що теж випадково опинилися в Одесі (Бунин, Толстой, С. Юшкевич та ин.). З другого боку умови часу вимагають своє: виникає велика потреба в політичній літературі, кожен новий етап політичного життя спричиняється до цілої низки видань, агітаційного та політичного змісту. Але друкарські можливості все зменшуються, в наслідок економічної руїни не вистачає паперу і т. и. — звідсіль впливає другий процес: брошура витискає книгу, вона швидче відкликається на вимоги часу (відсіль ще один крок до листівки). Цю боротьбу брошури (під брошурою

---

¹ См. «Статистика произведений печати, вышедших в России в 1912 г.».

² Книжкова продукція цих років наближається таким чином до 80-их років, коли друковалося в Одесі 300 - 500 назов що-року (р. 1883 — 266, р. 1885 — 466, р. 1888 — 556) див. Р—ій „О положені типографскаго дѣла въ Одессѣ”.

ми розуміємо умовно книгу з кількістю сторінок до 48) з книгою яскраво видбиває ця таблиця:

	Брошури	Книги
1917 р.	.. 350 — (83%)	70 — (17%)
1918 „	.. 150 — (73,5%)	54 — (26,5%)
1919 „	.. 376 — (76%)	120 — (24%)
1920 „	.. 241 — (93%)	26 — (7%)
1921 „	.. 152 — (74%)	53 — (26%)

„Товста“ книга майже зовсім зникає. Р. 1917 було видано 12 книг з кільк. стор. понад 200, р. 1918 — 10, р. 1919 — 23, р. 1920 — жодної, р. 1921—4.

Як розподілялися книги за змістом

ЗМІСТ	1917		1918		1919		1920		1921	
	кільк.	%	кільк.	%	кільк.	%	кільк.	%	кільк.	%
Політично-громадськ.	270	64.5	35	17	195	39	132	49.5	65	31.5
Наукова, учбова та популярно-наукова ³)	39	9	70	34.5	109	22	49	19	56	27
Красне письменство	10	2.5	41	20	78	16	9	3.5	17	8.5
Дитяча	25	6	16	8	33	8.5	17	6.5	13	6.5
Офіц.-документальна	47	11	22	10.5	53	11	55	20	52	25.5
Інші	29	7	20	10	18	3.5	4	1.5	2	1
Разом ...	420	100	204	100	496	100	267	267	205	100

Ця таблиця не вимагає особливого коментарю. Зокрема зазначимо тільки: відсоткове відношення політично-громадської літератури досягає

³ Спеціально-наукова література видавалася в такій кількості : 1917—18; 1918 — 21; 1919 — 28; 1920 — 10; 1921 — 30.

максимуму р. 1917, щоб різко впасти, р. 1918, підчас німецької окупації та тимчасової реакції. (Треба зазначити, що в той рік видається багато періодичних видань, що в де-якій мірі задовольняють потребам політичної літератури). З 1919 р. політлітература знов займає перше місце. Треба нагадати, що офіційну літературу р. 1920–1921 можна було б зарахувати до політичної.

Як розподілялася громадсько-політична література за напрямками, видно з цієї таблиці

	1917		1918		1919		1920		1921	
	кільк.	%	кільк.	%	кільк.	%	кільк.	%	кільк.	%
Комуністи	1	0.5	-	-	145	74.5	129	97.75	65	100
Ліві с.-р.	-	-	-	-	10	5	1	0.75	-	-
Анархісти	1	0.5	-	-	1	0.5	-	-	-	-
Соц.-демокр. ..	52	19	2	6	-	-	1	0.75	-	-
Соц. революц..	36	13.5	-	-	-	-	-	-	-	-
Нар. соціал. ..	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Укр. соц. партії	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Євр. соц. партії	3	1.5	5	14	-	-	-	-	-	-
Позапарт. демо- кратич.	125	46	9	26	6	3	-	-	-	-
К-д.....	15	5	2	6	-	-	-	-	-	-
Укр. націон. пар.	15	5	4	11	-	-	-	-	-	-
Євр. нац. партії	13	4.5	12	34	6	3	1	0.75	-	-
Монархісти та добровол. орієнт.	3	1.5	1	3	23	12	-	-	-	-
Разом ...	270	100	35	100	195	100	132	100	65	100

Складаючи цю таблицю, ми зустрілися з багатьма труднощами. Часто не легко виявити партійність того чи іншого видання. Для 1917 р., напр., зокрема характерна низка видань, що розраховані на широке коло читачів, ще погано зорієнтованих політично. В них політичні питання розв'язуються з обивательської точки зору (розуміється в республікансько-соціаліст. дусі). Такі брошури видаються низкою приватних видавництв.

Цю групу ми відокремили до особливої рубрики „позапартійно-демократичної“.

Остання таблиця показує, як розподілялися книги за мовами:

	1917		1918		1919		1920		1921	
	кільк.	%	кільк.	%	кільк.	%	кільк.	%	кільк.	%
Російською....	368	88	135	66	393	79	246	92.5	169	82.5
Українською....	22	5	26	13	44	9	20	7	19	9
Іншими	30	7	43	21	59	12	1	0.5	17	8.5
Разом ...	420	100	204	100	496	100	267	100	205	100

Видання „іншими“ мовами в свою чергу розподілялися на такі групи (нагадаємо ще раз, що видання єврейськими мовами зареєстровано неповно).

	1917	1918	1919	1920	1921
Єврейською	5	32	23	–	9
Старо-єврейською...	23	11	29	–	–
Німецькою	–	–	1	1	6
Болгарською	–	–	2	–	–
Грецькою	1	–	–	–	2
Французькою	1	–	1	–	–
Англійською	–	–	2	–	–
Молдавською	–	–	1	–	–
Разом	30	43	59	1	17

[Витяг із кн.: Праці Одеської Центральної наукової бібліотеки / передм. С. Рубинштейн. – Одеса, 1927. – С. 172-176]

БОРОВОЙ САУЛ ЯКОВИЧ

12(25).11.1903, Одеса - 30.08.1989, там само

Історик, книгознавець, мемуарист. Кандидат історичних наук з 1938 р. (за сукупністю праць), доктор історичних наук з 1940 р.

Народився у єврейській сім'ї з глибокими національними традиціями. Навчався (1921) в Одеському археологічному інституті; закінчив (1924) юридичний факультет Одеського інституту народного господарства, згодом (1929) – аспірантуру при Центральній науковій бібліотеці м. Одеси. Працював у Єврейській академічній (1922-1927) та Державній публічній (науковій) бібліотеках; в останній на початку 1930-х рр. очолював науково-бібліографічний відділ, у цьому ж відділі деякий час працював у 1940-х рр.

Входив до складу Українського бібліографічного товариства в Одесі, був дійсним членом Українського бібліографічного товариства в Києві. Упродовж 1934-1977 рр. – професор Одеського інституту народного господарства. Під час тоталітарного режиму зазнав несправедливої, знущальної критики та адміністративних утисків. Був головою Пушкінської комісії при Одеському будинку вчених. Автор понад 200 праць з історії півдня України, економічної історії Російської імперії, джерело- й книгознавства, бібліографії, літературо- і краєзнавства. Як книгознавець вивчав історію єврейського книгодруку, видавничу справу в Одесі, зокрема в період національно-визвольної революції 1917-1921 рр. Автор ряду праць з бібліотекознавства, відгуків на бібліографічні посібники. Посмертно (1993) вийшли «Воспоминания», у яких широко відтворено діяльність головних бібліотек Одеси в першій половині ХХ століття, подано колоритні портрети деяких їх працівників.

1986 р. Портрет проф. С.Я. Борового художниці Р.Е. Нудельман

УКРАЇНСЬКІ ВИДАВНИЦТВА ТА ВИДАННЯ В ОДЕСІ ЗА ДОБИ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917–1921 РОКІВ

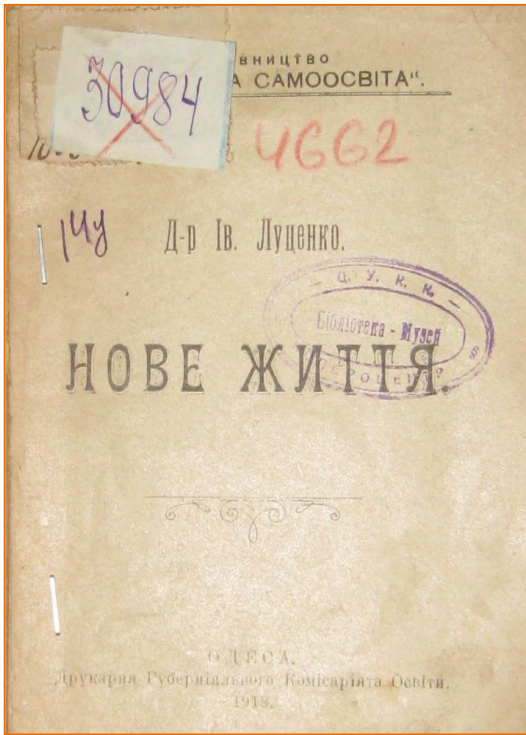
Переламна подія історії України – Українська революція 1917–1921 років – викликала сплеск активності українців, що торкнувся усіх сфер життя, зокрема й такого важливого аспекту культури, як видавнича справа. Так, в Україні у 1913 р. було видано 176 українських книг, у 1917 – 814, у 1918 р. – вже 1184. У 1917 р. в Україні існувало 127 видавництв, в Українській державі П. Скоропадського – 169. У 1918 р. українська книжка сягала 67,3 % усієї кількості назв, що були видані в Україні. І навіть у дуже важких для України 1919, 1920 та 1921 роках було видано відповідно 669, 397 та 205 українських книжок. Книги випускали як державні, так і приватні видавництва. Зокрема, просвітянські.

У непростих умовах зросійщеної Одеси тим не менш і на 1917 р. уже існувала певна традиція українського книговидання. У 1832 р. у Миколаєві вперше була видана українська книжка «Микола Коваль» одеського автора Миколи Венгера, а у 1834 р. саме в Одесі видана перша українська книжка – «Маруся. Казка».

Наприкінці XIX ст. в Одесі працювало відділення пітерського «Благотворительного общества издания общепользных и дешевых книг» на чолі з І. Луценком, зокрема, товариство видало працю М. Комарова про козацького отамана А. Головатого.

Українські видавництва в Одесі виринули лише на хвилі першої революції у Російській імперії 1905 р. Йдеться, зокрема, про видавництво «Сніп», засноване у 1906 р. за ініціативи Михайла Комарова. Низку видань випустили «Одеська літературна спілка» та «Дніпро».

15 січня 1905 р. І. Луценко та інші лідери української громади Одеси звернулися до комітету міністрів Російської імперії з протестом проти переслідування української преси та вимогою про дозвіл на її заснування. Повний текст документа був надрукований у львівському «Літературно-науковому віснику». Посилаючись на вступну

частину «Височайшого Указу» від 12 грудня 1904 р. про плани вдосконалення державного ладу, одесити вимагали скасування норм Валуєвського циркуляра та Емського указу. Нагадуючи, що колись український народ був освіченим і «колись став джерелом освіти для Великоросів», автори вказували на тяжкий стан неосвіченості, в якій занурили українців ці перешкоди, зокрема заборона ввезення видань з Галичини: «...дякуючи вищевказаним циркулярам про українську мову, Українців поставлено в імперії в гірше становище, ніж ідолопоклонників: Українцям заборонено мати на рідній мові навіть сьвяте Євангеліє! Се вже має вигляд переслідування зрозумілого народови і дорогого християнам слова божого!». «Чи можна бути певним у непорушности й силі закону в імперії взагалі, коли практикою циркулярів порушаєть ся і відміняєть ся сила навіть основних законів, через що многомільоновий український народ силою циркулярів зробив ся переслідуванним у своїй Російській державі і мусить для задоволення своєї найважнійшої потреби, а то – потреби національного духа, обертати ся до ласки сусідньої держави. А коли теряє український народ, то теряє й Росія, бо більша сума залежить від величини складників», – апелювали до логіки адміністрації одесити. Більш того, вони вказували на невідповідність законодавства законам Божим: «про язики і всякі мови релігійна наука висловила ся цілком ясно, але як раз на перекір циркулярам. В гол. II. Діяння сьв. Апостолів, де пишеть ся про схід Духа сьвятого, сказано, що «ісповнились усі Духом сьвятим і почали розмовляти иньшими мовами», і «чув кожен, що вони говіркою їх розмовляють» (ст. 4–6). Всі, хто чув, здивували ся й питались: «Як же се чуємо кожний власну говірку свою, в якій родились?» (ст. 8). Апостол Петро пояснив їм, що се од Духа сьвятого (ст. 14). Після всього отсього заборона якої-б там не було мови чи говірки («в якій родились») чи не буде тією хулою на Духа, за яку Христос призначив найбільшу кару («не простить ся» сьв. Лука, гол. 12, ст. 10)? Апостол Павел, котрий сказав, що все написане ним, «се заповіді Господні» (I Послання до Корин., гол. 14, ст. 37), в своїм посланні наказує християнам дбати про «духовне» про дарунки духа, велить обертати ся до людей на їх рідній мові, щоб зрозумів і невчений, і дякує Бога за те, що Він дав йому можливість говорити на рідних людям мовах (I Послання Ап. Павла до Коринф., гол. 14). Нарешті навіть занехаяння того, що людині дав Господь, по науці сьв. письма буде суворо покаране (Мат. гол. 25, ст. 13–30, I Посл. до Тимофея гол. 4, ст. 4, гол. 5, ст. 8, I Посл. до Фессалоникійців, гол. 5, 19, 20 і иньші місця)». Остаточні вимоги були підсумовані таким чином: «щоб усі адміністраційні

розпорядження, які ставлять українське слово у виключне становище поміж иньшими мовами в імперії, були скасовані, щоб замість самоволі прикладався дійсний, гуманний, твердий і відомий закон, і щоб українське слово мало в Росії ті-ж права на існування й розвиток, які мають жидівське, німецьке, польське, татарське, великоруське і иньші; щоб Українці в своїй Російській державі не почували себе пасинками і не були-б примушені шукати живої води обертаючи ся до ласки Австрії, як водить ся зараз, не вважаючи на всі адміністраційні заборони. Бо природи нічим не можна побідити і «не впусти її в двері – вона вірветься в вікно». Факт розвитку української мови, на якій тепер в Австрії в двох університетах деякі професори викладають науку, на якій видають книжки наукового змісту, ріжні часописи, місячники, підручники і таке иньше, доказав се з твердою і ясною певністю. А справжнім державним діячам треба бути далекозорими, рахувати ся з фактами і сприяти розвиткови духових сил народностей, які населяють і складають державу, бо сума завше залежить од величини складників і духовна убогість народностей держави робить державу вбогою, безславною і не здібною для міцного самостійного існування. Забороняти, перечити і руйнувати легко, але-ж така негативна діяльність і доводить справді до розвалення державного спокою й ладу». Ця петиція стала однією з численних крапель, що, зрештою, призвела до визнання Санкт-Петербурзькою академією наук української мови та скасування Емського указу.

У 1910-х роках в Одесі було засноване «Благодійне товариство видання та поширення релігійно-моральних та просвітницьких книг українською мовою». Згідно зі статутом товариства його метою було «прийти на допомогу релігійно-моральному та духовному розвитку Українського народу». З цією метою товариство мало видавати, купувати та поширювати дешеві та доступні за мовою та викладом книги і журнали релігійно-морального та просвітницького змісту. Спочатку планувалося видавати переважно журнали, брошури та інші християнсько-богословські, біблійні, церковно-історичні та іншого змісту видання. Складатися товариство мало з необмеженої кількості членів християнського віросповідання, повнолітніх осіб обох статей, за виключенням учнів, військових нижчих чинів та юнкерів та осіб, обмежених у правах по суду.

Члени товариства поділялися на почесних, членів-співробітників та дійсних. Дійсні члени – особи, які вносять у касу щороку не менше 3 рублів. Засоби товариства до існування складались із внесків членів та

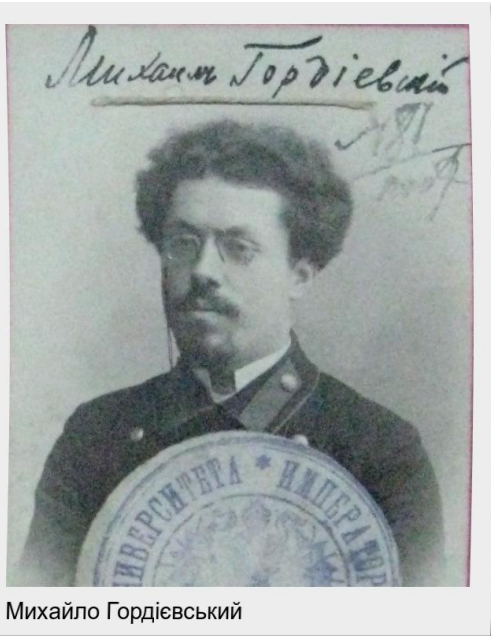
зборів, отриманих від прибутків з вистав, базарів, публічних читань, лотерей. Правління товариства у складі 9 членів, що на три роки обирались на зборах, мало знаходитися в Одесі. Перебувало товариство у віданні МВС. Товариство мало власну печатку. Проект статуту товариства зазнав цензурних правок, найбільш суттєвою з яких є виправлення в розділі про мету товариства слів «Українського народу» на «населення Російської імперії».

Хоча видавництво Є.І. Фесенка, що існувало в Одесі з 1880-х років, і не було виключно українським, його поправу можна вважати саме таким, адже видавець приділяв велику увагу виданню українських книжок і був членом одеської «Просвіти». У революційний час Євтим Іванович видав такі книги, як «Словарь російсько-український» В. Буряка (В.Ф. Буряченка), «Збірник творів видатніших українських письменників», три видання «Короткої граматики української мови» В. Мурського, «Краткій самоучитель украинского языка» М.М. Новикова, «Рідна мова: читанка» С. Любича. У червні 1919 р. Богдан Комаров видав у друкарні Є. Фесенка, що на той час вже мала назву «8-а Радянська типолітографія», перший випуск «Короткого російсько-українського словника термінів природознавства». Упорядник не лише узагальнив інформацію про зібрані ним терміни, але у разі їх відсутності пропонував нові. У 1920 р. друкарня видала читанку для першого року навчання «Світло».

У 1917–1919 роках в Одесі діяли 6 нових українських видавництв. Одне з них – «Воля й доля» – заснував В.Г. Боровик. Воно видало 5 книжок, зокрема реконструйований М. Грушевським текст Переяславського трактату. У 1917 р. при Одеському керівничому комітеті існувало однойменне видавництво та газета «Українське слово». Видавництво видало дві праці М. Гордієвського про Установчі збори та федералізм та збірник революційних пісень в україномовних перекладах упорядника В. Мурського. У 1917–1918 роках Іван Липа та його син Юрій заснували видавництво «Народний стяг», що видало 20 найменувань творів С. Руданського, І. Гаврилюка, листівки.

Володимир Мурський

Михайло Гордієвський

У 1918 р. 9 найменувань творів видало видавництво «Селянська самоосвіта». Це твори Т. Шевченка, І. Франка, С. Руданського, Л. Глібова, В. Доманицького, трактат з пропагандою соціалізму Івана Луценка, одного з провідників українців Одеси, націонал-соціаліста за поглядами.

У 1919 р. видавництво «Українська книжка» видало 17 назв, зокрема твори В. Винниченка, М. Коцюбинського, О. Пчілки, І. Франка та ін.

Останнім з українських видавництв революційної доби була видавнича комісія при Одеському Українському Секретаріаті, 1919 році, якою опікувалися есери-боротьбісти. Це видавництво видало 16 найменувань: твори М. Коцюбинського, І. Франка, В. Винниченка, С. Васильченка, граматику української мови О.Б. Курило.

М. Гордієвський згадував, що у 1919-1920 рр. він очолював Одеську українську вчительську спілку, яка з-поміж інших справ видала брошуру «В защиту украинской культуры» на знак протесту проти рішення адміністрації Одеси у січні 1919 р. дозволити викладати у гімназіях міста лише «малоросійську» мову, але заборонити викладання «українсько-галицької». Таке рішення викликало справедливе обурення місцевих українців. Але можливості доведення своєї позиції в них вже були вкрай обмеженими. Редакція згаданої збірки зазначала, що статтю М. Гордієвського не прийняла до друку жодна велика одеська газета. У статті він у властивій для себе спокійній, аналітичній манері довів безглуздість наказу, посилаючись на авторитетні думки таких мовознавців, як О.І. Соболевський, О.О. Шахматов, А.Ю. Кримський, К.П. Михальчук. Усі вони вважали галицький говір різновидом української мови. М. Гордієвський продемонстрував зв'язки між галицькою та наддніпрянською літературою. «Від Шевченка до останнього часу ця робота над мовою безперервно тривала, та дружніми зусиллями художників слова (найбільш видатним представником яких ми вважаємо Коцюбинського) вдалося значною мірою збагатити українську літературну мову, вдалося зробити її здатною до висловлення понять, що входять до кругозору інтелігента», – зазначав автор. Запозичення з інших

мов, певну штучність термінології будь-якої мови він слушно вважав універсальними та закономірними явищами.

Наприкінці революційної доби в Одесі було видано кілька збірників про Т. Шевченка.

Дуже вагомим виглядає видання у революційні часи українських газет. В Одесі виходили великі газети «Українське слово», «Вільне життя», «Нові шляхи», «Чорноморська хвиля», «Наше село» та ін.

Отже, попри значні негаразди та складнощі революційної доби, численні перешкоди з боку антиукраїнських сил українцям Одеси вдалося зробити вагомий внесок у розбудову української видавничої традиції.

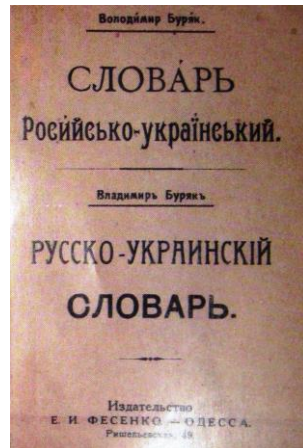
Література :

В защиту Украинской культуры. I. Украинский язык и школа / Одесская Украинская Национальная Рада. – Одесса, 1919.

Венгер М. Микола Коваль / Микола Венгер ; вступ. ст. I. Марцинковського. – Миколаїв : Вид-во Шамрай П.М., 2014. – 112 с.

Новий документ до старого «спору» // Літ.-наук. вістн. – 1905. – Т. 29, ч. 2. – С. 153-159.

ДАОО. – Ф. Р-1593. – Оп. 1. – Спр. 112. – Арк. 10.

МУЗИЧКО ОЛЕКСАНДР ЄВГЕНОВИЧ

16.06.1977, Одеса

Український історик, громадський діяч.

У 1995-2000 рр. навчався на історичному факультеті Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. У 2004 р. захистив дисертацію на здобуття ступеня кандидата історичних наук. З 2002 р. викладає на кафедрі історії України історичного факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. З 2007 р. — доцент.

Сфери наукових інтересів: історія Південної України другої половини ХІХ–ХХ ст., джерелознавство, історіографія Південної України.

Дослідник маловідомих сторінок історії українського національного руху на території Південної України.

Є автором близько 200 наукових праць, у т.ч. 8 індивідуальних та колективних книг: «Чорноморська хвиля Української революції. Провідники українського національного руху в Одесі 1917 – початку 1920-х років»; «Помаранчева революція: пробудження нації»; «Є. Чикаленко в українському націотворенні»; «Іван Митрофанович Луценко (1863-1919): український націєтворець» та ін.

Активно виступає у теле- та радіопросторі, читає публічні лекції та бере участь у дискусіях на тему українського націєтворення. Організатор проведення в Одесі публічних лекцій ряду провідних українських інтелектуалів (М. Рябчука, С. Квіта, О. Багана, Я. Радевича-Винницького та ін.).

Учасник близько 100 всеукраїнських, міжнародних, локальних наукових та громадських конференцій, з'їздів, форумів. Представник від Одеси на кількох світових конгресах українців, проведених у Києві та Львові.

У 2005-2010 рр. — член правління одеської «Просвіти», співорганізатор святкування її столітнього ювілею. Від 2011 р. очолює одеський осередок Науково-ідеологічного центру ім. Дмитра Донцова.

З метою активізації двостороннього співробітництва, зміцнення зв'язків між Україною та Японією, а також на виконання домовленостей, досягнутих за результатами офіційного візиту Президента України до Японії – 2017 рік проголошено Роком Японії в Україні (Указ Президента України № 1/2017 від 11 січня 2017 р.).

Унікальний фонд найдавнішої бібліотеки України нині налічує понад 5 мільйонів книжок майже 120 мовами світу, серед них книжки японською мовою та переклади з японської мови.

Стаття О.М. Барковської розкриває рідкісні видання, присвячені образотворчому мистецтву Японії, що знаходяться у фондах Одеської національної наукової бібліотеки.

УДИВИТЕЛЬНЫЙ МИР ЯПОНСКОЙ КУЛЬТУРЫ

За около 190 лет существования Одесской национальной научной библиотеки в ее фондах собралась внушительная коллекция книг, так или иначе связанных с Японией. Здесь хранятся японские, европейские, американские и отечественные издания с середины XIX века до современных об истории и географии Страны Восходящего Солнца, ее науке и культуре, народонаселении и этнографии, материальной культуре, философии, литературе, искусстве. Для прежних поколений посетителей библиотеки главным источником знаний о Японии были исследования европейских ученых; причины – и языковая доступность, и традиционная склонность широкой публики воспринимать новые веяния через призму Парижа, Лондона или Берлина.

В Европе интерес к Японии, ее удивительным древним обычаям и самобытной культуре возник давно. Изначально предметом его были прикладные изделия, декоративное искусство – керамика, фарфор, лаки, ткани, расписные ширмы и проч. Но во второй половине XIX века все большее внимание начинают привлекать живопись и графика. Первые широкие показы японского изобразительного искусства состоялись на всемирных выставках в Лондоне (1862), Париже (1867, 1878) и Вене (1873). Влияние японских мастеров стало толчком к рождению новых художественных идей у европейских художников. Появился специальный термин – «японизм». Увлечение экзотической для европейцев культурой быстро приобрело массовый характер; в Париже и Лондоне распространилась мода на Японию (братья Гонкур писали в «Дневнике»: «29 октября 1868 года... Увлечение всем китайским и японским. Мы впервые испытали его. Теперь оно захватило всех и все, вплоть до глупцов и мещанок»).

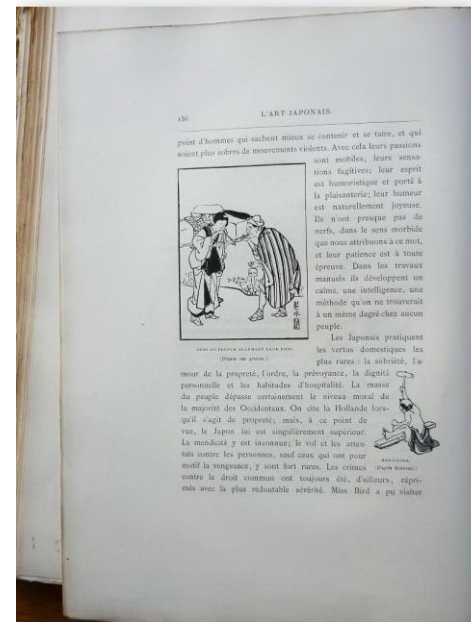
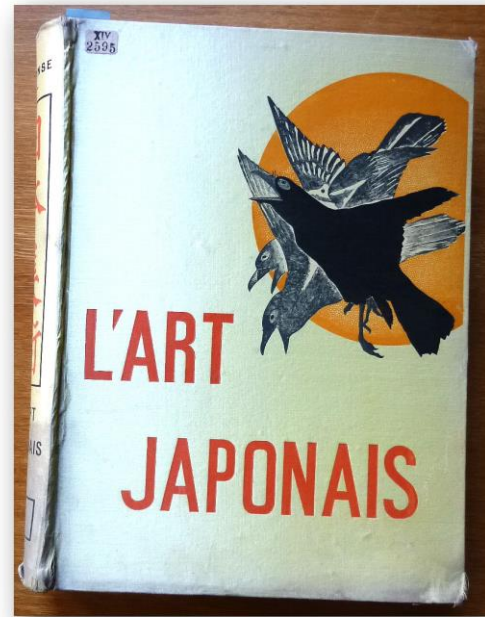

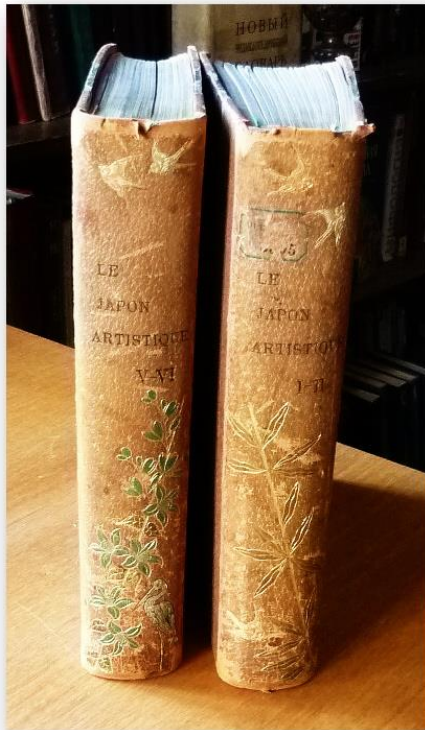
После всемирных выставок, на которых преобладало прикладное искусство, последовали выставки японской живописи и графики в Англии, Франции, Германии, США; они, в свою очередь, послужили стимулом к серьезному изучению непривычного и малоизученного в Европе художественного наследия японцев. В 1870-е – 1880-е гг. появились фундаментальные исследования по этой тематике в Англии и во Франции, чуть позже – в Германии.

Ряд подобных изданий, давно ставших библиофильскими редкостями, сохраняются в отделе искусств Одесской национальной научной библиотеки. Остановимся на нескольких, на наш взгляд, наиболее значимых.

В 1883 г. в Париже вышла первая на французском языке двухтомная история японского искусства «L'Art Japonais» Луи Гонса (Louis Gonse, 1846-1921), в то время – редактора-издателя популярного художественного журнала «La Gazette des Beaux-Arts». Идея создания книги возникла благодаря японской выставке в галерее Жоржа Пти, где экспонировались три тысячи произведений искусства, в том числе – образцы ксилографии, малоизвестной европейцам.

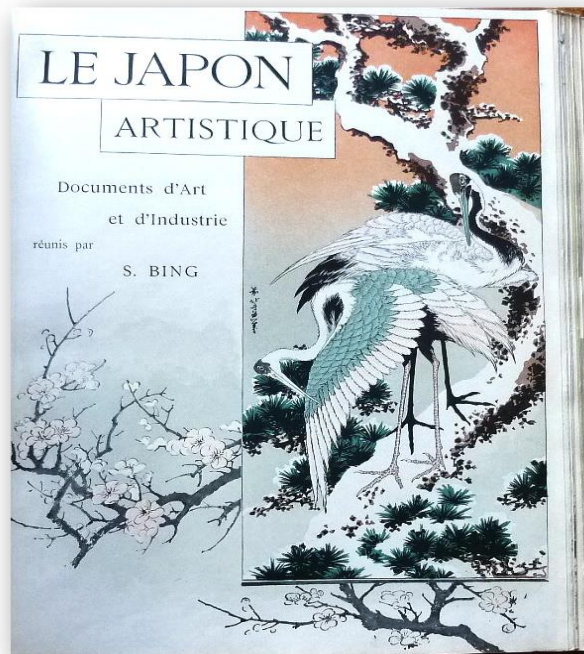
Труд был роскошно издан: ин-фолио; бумажная суперобложка с репродукцией рисунка (или гравюры); обложка, обтянутая натуральным шелком с отпечатком фрагмента цветной ксилографии; большое количество цветных, тоновых и черно-белых иллюстраций. Часть репродуцированных произведений – из коллекции автора. На обороте авантюла указан тираж: 1400 пронумерованных экземпляров. В ОННБ – два экземпляра издания: № 1306 подарен библиотеке ее попечителем графом М.М. Толстым-мл. и находится в отделе искусств; в отделе редких изданий и рукописей хранится № 458 из собрания городского головы Одессы Г.Г. Маразли (после кончины владельца в 1907 г. он был передан библиотеке в составе 12-тысячного книжного массива, принадлежавшего покойному).

С 1888 по 1891 г. издавался ежемесячный журнал-ревью «*Le Japon Artistique. Documents d'Art et d'Industrie réunis par S. Bing*». Как явствует из подзаголовка, журнал был задуман и осуществлен антикваром и коллекционером Сэмюэлем Бингом (1838-1905) на основе собственного художественного собрания. Выходец из Германии, Бинг жил в Париже и занимался продажей предметов декоративного искусства, но после путешествия в 1875 г. в Китай и Японию стал страстным собирателем и пропагандистом японского искусства. Одним из первых Бинг начал продавать произведения японских мастеров европейским государственным музеям. Он участвовал в выставках японского искусства и составлении каталогов, писал статьи и стал одним из авторитетных японистов.

Журнал Бинга выходил в Париже, Лондоне и Лейпциге, соответственно, на французском, английском и немецком языках. Каждый номер открывался статьей, посвященной проблемам изобразительного или прикладного искусства, архитектуры, театра. В числе авторов были японисты Филипп Бюрти и Луи Гонс, писатели и критики Эдмон Гонкур, Ари Ренан. Роскошно иллюстрированное, с тщательно подобранными блоками великолепных цветных и тоновых репродукций на вкладных листах, с красочными обложками, на которых воспроизводились эффектные фрагменты гравюр или картин, издание полностью соответствовало своему назначению: познакомить европейскую публику с шедеврами японского искусства. Всего вышло 36 номеров. В Париже журнал печатался в типографии издательства Шарля Жилло. Библиотека получила в дар от гр. М.М. Толстого полный комплект французского варианта журнала в трех

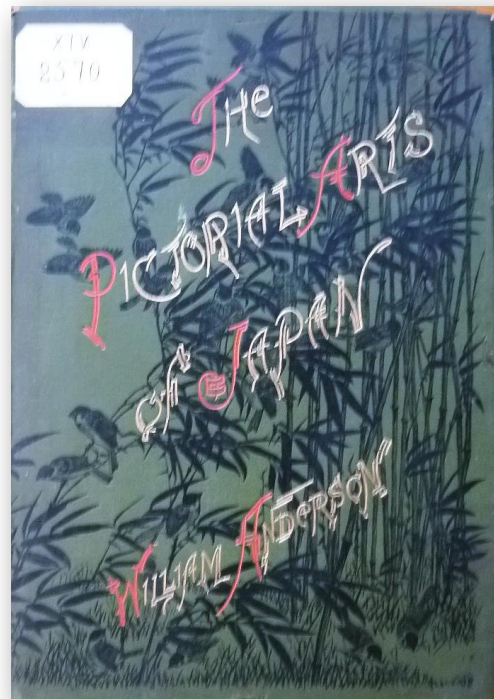

красиво и добротнo переплетенных томах (по 12 номеров в каждом).

Среди французских изданий представляет интерес внешне скромный комплект из восьми брошюр «*Documents Décoratifs Japonais*», изданный в серии «*Bibliothèque d'Education Artistique*». На обложке и на титульном листе значится: «*Tirés de la Collection C. Gillot*». Шарль Жилло (1853-1903) – один из крупных французских издателей, собрал большую коллекцию восточного и средневекового европейского искусства. Восточная часть коллекции была распродана на аукционе в 1904 г. через несколько месяцев после смерти владельца. Издание, о котором идет речь, вышло около 1900 г. в варианте, доступном широкой публике, в т.ч. студентам (на обложке указана цена комплекта – 12 франков). В каждой брошюре 16 иллюстраций, причем три выпуска включают изображения цветов и растений, два – птиц, еще два – животных и один – рыб. Пояснительный текст Жилло ограничил краткими подписями под иллюстрациями с указанием источника, откуда взят эстамп, и аннотацией из нескольких строк на последней странице бумажной обложки каждой брошюры. В аннотации указано, что репродукции эстампов – из старинных японских книг, принадлежащих коллекционеру.

В числе даров, полученных библиотекой от гр. М.М.Толстого, – два исследования английского япониста Вильяма Андерсона, вышедшие в Лондоне: «*The Pictorial Arts of Japan*» в четырех частях (1886) и первое издание «*Japanese Wood Engravings. Their History, Technique and Characteristics*» (1895, переиздано в 1908).

Вильям Андерсон (1842-1900) – профессор анатомии Королевской академии, известный хирург, председатель совета Японского общества, владелец одного из лучших европейских собраний

Kiyonaga, it reached its highest point. With Kiyonaga was associated Kiyotsuné, a less successful disciple of the school, and the Torii line closed near the end of the century with Kiyominé. The

FIG. 13.—A Chinese Sage. Engraved from a sketch by Kano Tan'ya in the *Gwa-ko* 165-170 (1740).

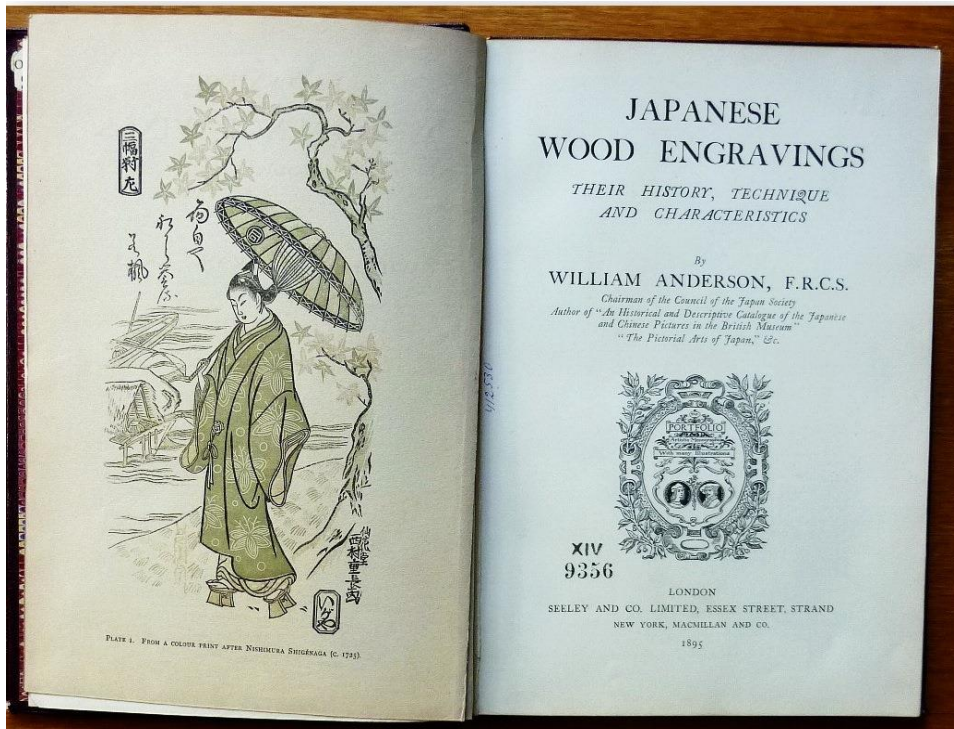
blocks employed in printing were gradually increased in number to seven, and, although in later times as many as thirty printings were required to complete a picture, the added complexity of the process appeared only to

PLATE 3. ACTOR IN FEMALE RÔLE.
FROM A COLOUR PRINT AFTER KATSUOJANA SHUNRO (c. 1780).

японского искусства (часть коллекции была приобретена Британским музеем в 1881 г.), автор книг и каталогов, в т.ч. каталога японской и китайской живописи в Британском музее. В юности он получил художественное образование, затем окончил Королевский морской медицинский колледж. С 1873 по 1880 г. преподавал в Императорском морском медицинском колледже в Токио. За годы жизни в Японии составил обширную коллекцию японской живописи и графики, а после возвращения на родину продолжил серьезное изучение накопленных материалов.

Фундаментальный труд Андерсона, посвященный истории японской живописи и графики, издан в виде четырех папок большого формата (43×31), с текстом на четырех несброшюрованных листах и листами тоновых и черно-белых иллюстраций. Текстовая часть также сопровождается большим количеством иллюстраций. Это разностороннее исследование, в котором можно найти как изложение общей истории японского искусства, так и

характеристику его отдельных видов и жанров, материалов и техники.

Спустя почти десять лет вышла завоевавшая широкую популярность книга Андерсона о японской гравюре на дереве (ксилографии) – первое исследование, посвященное этому традиционному японскому искусству. Небольшая по объему книга не только прекрасно иллюстрирована черно-белыми и цветными репродукциями лучших образцов гравюры, но и снабжена алфавитным указателем имен, основных понятий и терминов – редкий случай для книги по искусству той поры.

Среди раритетов, хранящихся в отделе искусств ОННБ, есть необычный альбом, который вышел в Лондоне в 1892 г. Название увража говорит само за себя: «The book of delightful and strange design being one hundred facsimile illustrations of the art of the japanese stencil-cutter tu which the gentle reader is introduced by one Andrew W. Tuer, f.s.a. [fellow of the Society of Antiquaries], who knows nothing at all about it» (Книга очаровательных и странных рисунков, представляющих сто факсимильных иллюстраций к искусству японского резного трафарета, куда благосклонного читателя вводит некий Эндрю В. Тьюр, член

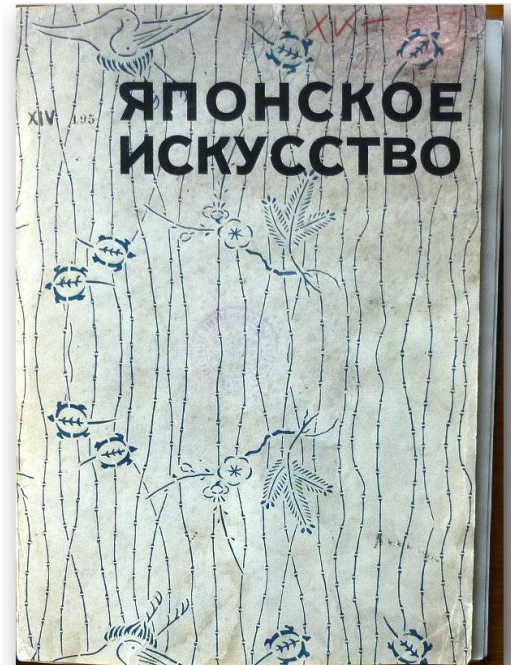
общества антикваров, который об этом вообще ничего не знает). Составитель этого своеобразного альбома Эндрю Уайт Тьюр (1838-1900) – известный в Англии литератор, издатель, типограф, а также «всеядный» коллекционер и член Лондонского общества антикваров. Он собрал и опубликовал коллекцию оттисков с японских вырезанных трафаретов – оригинал одного такого клише вклеен в книгу в качестве фронтисписа. Титульный лист и текст книги повторяются трижды – на английском, французском и немецком языках.

Художественные круги и любители искусства в России значительно больше интересовались тем, что происходило в европейской художественной жизни. Но и здесь интерес к японскому искусству, хоть и не в такой степени, как в Европе, постепенно, но неуклонно стал расти. Одним из самых востребованных изданий по этой теме стала книга «Японское искусство» Садакичи Гартмана, вышедшая в 1903 г. и изданная в переводе на русский язык в Санкт-Петербурге в 1908 г.

Карл Садакичи (Садакити) Гартман (1867-1944) – поэт, прозаик, драматург, литературный и художественный критик. Его отец – состоятельный немецкий торговец, мать – японка. Детство провел в Японии и Германии, учился в Париже, после окончания учебы уехал в США. Все его книги написаны на английском языке.

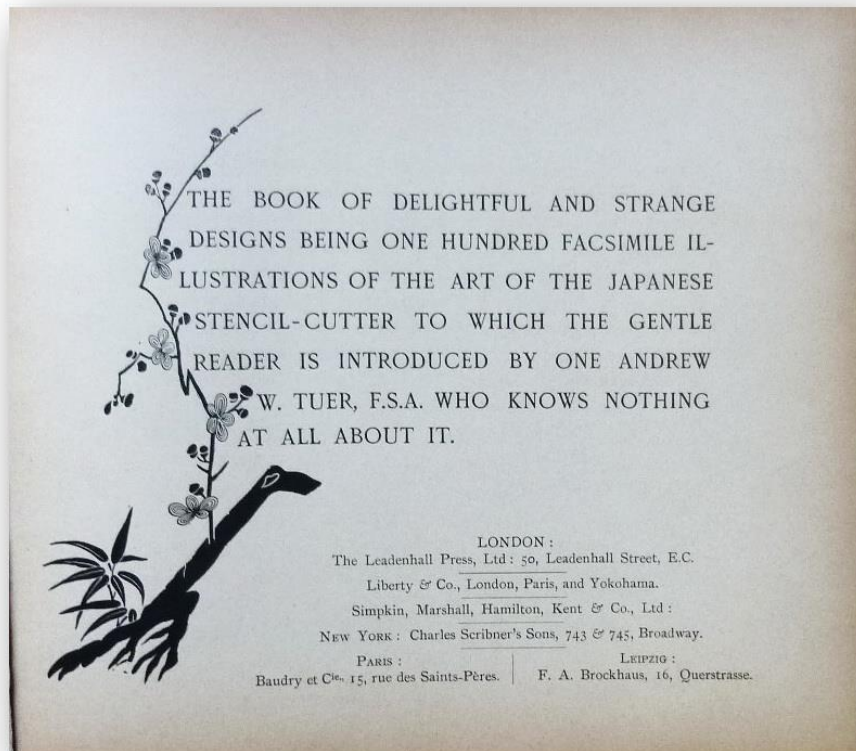
В предисловии к книге «Японское искусство» Гартман писал: «Эта книга – не столько для экспертов и знатоков – слишком много было уже

написано в этом роде... книга представляет собой первую попытку популярного изложения истории японского искусства». Переводчица О. Кринская подчеркнула: «Отсутствие на русском языке книги, посвященной японскому искусству, побудило меня приступить к переводу...». Иллюстрации в петербургском варианте не соответствовали помещенным в оригинальном издании – издателям пришлось использовать в основном те произведения, которые имелись в России. Помог коллекционер Сергей Николаевич Китаев – авторитетный собиратель и знаток японского искусства (большая часть его обширной коллекции в настоящее время находится в Музее изобразительных искусств им. А.С. Пушкина). Русское издание книги Гартмана отвечало своему главному назначению – быть

доступным для всех желающих, в т.ч. и по цене, поэтому здесь отсутствуют такие атрибуты, как роскошный переплет, цветные иллюстрации, особая бумага и проч. Но она сыграла свою роль, впервые в краткой и понятной форме ознакомив широкую публику со своеобразием японской живописи и графики.

Все эти издания интересны и ценны не только для библиофилов. Хотя с момента их выхода в свет прошло сто – сто пятьдесят лет, собранные в них материалы по-прежнему имеют огромную художественную и историческую ценность. Книги активно используются в работе специалистами, художниками, коллекционерами и доставляют наслаждение всем любителям искусства.

БАРКОВСЬКА ОЛЬГА МИХАЙЛІВНА

11.07.1950, Магадан, Російська Федерація

Філолог, бібліотекар-бібліограф.

Закінчила філологічний факультет Одеського державного університету ім. І.І. Мечникова (фах – філолог, викладач російської мови та літератури). З вересня 1972 р. (з перервою) працює в Одеській державній науковій бібліотеці ім. М. Горького (нині ОННБ) у відділі мистецтв : бібліотекар; з 1990 р. – головний бібліотекар. Веде розділ СКС «Образотворче мистецтво». Підготувала цикл бібліографічних оглядів, тематичних переглядів літератури, зокрема цикл «Основні напрями в образотворчому мистецтві». Досліджує історію художнього життя Одеси XIX – початку XX століття.

Бере участь у науково-практичних конференціях і семінарах. Упорядник бібліографічних покажчиків, довідників, каталогів, збірників статей і матеріалів, буклетів: «Михаил Михайлович Божий», «Товарищество южнорусских художников», «Общество независимых художников в Одессе, 1909-1920» (література за 1890-2000 рр. та довідки більш ніж про 300 митців), «Вся Одесса в шаржах Линского», «Григорий Григорьевич Маразли : меценат и коллекционер» та ін. Надрукувала ряд статей в періодичній пресі як місцевій, так і за кордоном. Мистецтвознавці та митці Одеси високо оцінюють професійність Ольги Михайлівни. Надає консультації фахівцям музеїв, історикам мистецтва з України, Росії, інших країн. Редактор кількох наукових видань Одеського художнього музею, Одеського літературного музею, п'яти наукових праць одеського краєзнавця С.З. Лущика.

Член Спілки театральних діячів України, секції книги при Одеському будинку вчених, лауреат премії «Твої імена, Одесо», має низку почесних грамот, подяк, диплом ІХ конкурсу «Одеса на книжкових сторінках».

ПРОВІДНІ БІБЛІОТЕКИ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ

Запорізька обласна універсальна наукова бібліотека

69095 Запоріжжя, просп. Соборний, 142
Директор – Волкова Ольга Василівна
Тел. : (061) 787-53-75, 787-53-54, 787-53-48
E-mail: zounb@yandex.ua;
library@zounb.zp.ua

Кіровоградська обласна універсальна наукова бібліотека імені І. Чижевського

25005 Кропивницький (колишній
Кіровоград),
вул. Велика Перспективна, 24
Директор – Гаращенко Олена Миколаївна
Тел.: (0522) 22-65-79, 32-04-33
E-mail: omh@library.kr.ua

Миколаївська обласна універсальна наукова бібліотека імені О. Гмирьова

54001 Миколаїв, вул. Московська, 9
Директор – Агаркова Вікторія Вікторівна
Тел. (0512) 37-34-78, факс : 37-30-25, 37-31-38
E-mail: vyzer@ukr.net

Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека імені О. Гончара

73000 Херсон, вул. Дніпропетровська, 2
Директор – Коротун Надія Іванівна
Тел. (0552) 22-65-50; факс 26-40-29, 32-18-29
E-mail: library@tlc.kherson.ua

ПРОВІДНІ БІБЛІОТЕКИ ОДЕСИ

Міжміський код (048)

Одеська національна наукова бібліотека

65023 Одеса, вул. Пастера, 13
Генеральний директор –
Ботушанська Ольга Федорівна
Тел./факс 723-02-52
E-mail: ognb@ukr.net
Internet: www.odnb.odessa.ua

Одеська обласна універсальна наукова бібліотека імені М.С. Грушевського

65045 Одеса, вул. Троїцька, 49/51
Директор – Амельченко Юліана Сергіївна
Тел. 722-50-69
E-mail: oonb@ukr.net

Одеська обласна бібліотека для юнацтва імені В.В. Маяковського

65114 Одеса, вул. Корольова, 46
Директор – Чоловська Олена Анатоліївна
Тел. : 747-66-27
E-mail: oubim@list.ru

Одеська обласна бібліотека для дітей імені В. Катаєва

65045 Одеса, вул. Преображенська, 64
Директор – Палій Тетяна Андріївна
Тел. : 725-68-82
E-mail: oodb@ukr.net

***Одеська центральна міська бібліотека
імені І.Я. Франка***

65007 Одеса, Книжковий провулок, 1а
Директор – Кликова Наталя Дмитрівна
Тел. 725-84-00
E-mail: bibfranko@bk.ru

***Одеська центральна міська бібліотека
для дітей імені А. Гайдара***

65012 Одеса, Французький бульвар, 11а
Директор – Лазарева Галина Яківна
Тел.: 714-22-81
E-mail: cmbsbaby@gmail.com

ПРОВІДНІ БІБЛІОТЕКИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Міські бібліотеки

Білгород-Дністровська ЦМБ

67700 м. Білгород-Дністровський, вул. Маяковського, 7

Директор – Солодунова Раїса Миколаївна

Тел. (048-49) 22155

E-mail: akkermanlib@ukr.net

Ізмаїльська ЦМБ для дорослих ім. І.П. Котляревського

68600 м. Ізмаїл, вул. Адмірала Холостякова, 41

Директор – Дойкова Галина Анатоліївна

Тел. (048-41) 20536

E-mail: izmayil.biblioteka@gmail.com

Ізмаїльська ЦМБ для дітей

68600 м. Ізмаїл, просп. Миру, 17

Директор – Канська Тамара Веніамінівна

Тел. (048-41) 57413

E-mail:

Подільська ЦМБ

66300 м. Подільськ (колишнє м. Котовськ), вул. Бочковича, 1

Директор – Олійник Ліна Іванівна

Тел. (048-62) 55113

E-mail: izmayil.biblioteka@gmail.com

Теплодарська ЦМБ

65490 м. Теплодар, вул. Плієва, 2
Т.в.о. директора - Постних Ольга В'ячеславівна
Тел. (048-50) 26240
E-mail: bibteplodar@mail.ru

Чорноморська ЦМБ

68003 м. Чорноморськ, просп. Миру, 30
Директор – Собко Наталя Миколаївна
Тел. (048-68) 62566
E-mail: ochmila@gmail.com

ЦМБ м. Южного

65481 м. Южне, вул. Шевченка, 1/1
Директор – Проценко Ольга Омелянівна
Тел. (0482-42) 32131
E-mail: ucgb@list.ru

Районні бібліотеки

Ананьівська ЦРБ

66400 м. Ананьїв, вул. Незалежності, 49
Директор – Мойсей Ольга Олександрівна
Тел. (048-63) 21377
E-mail: biblananiev@rambler.ru

Арцизька ЦРБ

68400 м. Арциз, вул. 28 червня, 118
Директор – Гуцан Галина Іванівна
Тел. (048-45) 31059
E-mail: arciz_bib@ukr.net

Балтська ЦРБ

66100 м. Балта, вул. Любомирська, 197
Директор – Балтян Валентина Миколаївна
Тел. (048-66) 21605
E-mail: baltskacbs@yandex.ru

Березівська ЦРБ

67300 м. Березівка, пл. Генерала Плієва, 3
Директор – Павленко Катерина Анатоліївна
Тел. (048-56) 20324
E-mail: berbiblioteka@rambler.ru

Білгород-Дністровська ЦРБ

67700 с. Шабо, Білгород-Дністровського р-ну,
вул. Центральна, 65
Директор – Ткаченко Катерина Іванівна
Тел. (048-49) 40184
E-mail: crb.shabo@gmail.com

Біляївська ЦРБ

67600 м. Біляївка, вул. Гагаріна, 16
Директор – Матієнко Галина Миколаївна
Тел. (048-52) 21579
E-mail: bel.belyaevkabiblitoteka@yandex.ru

Болградська ЦРБ

68700 м. Болград, вул. Поштова, 30
Директор – Адамова Тетяна Анатоліївна
Тел. (048-46) 43324
E-mail: bolgradlibrary@rambler.ru

Великомихайлівська ЦРБ

67100 смт Велика Михайлівка, вул. Садова, 8а
Директор – Бабінчук Людмила Миколаївна
Тел. (048-59) 21461
E-mail: ymbiblioteka@mail.ru

Іванівська ЦРБ

67200 смт Іванівка, вул. Центральна, 95
Директор – Синчук Олена Петрівна
Тел. (048-54) 31195
E-mail: ivakultura@mail.ru

Ізмаїльська ЦРБ

68600 с-ще Суворове, вул. Соборна, 103
Директор – Мушикова Тетяна Миколаївна
Тел. (048-41) 44495
E-mail: librarysuvorovo1@rambler.ru

Кілійська ЦРБ

68300 м. Кілія, вул. Миру, 22
Директор – Одородько Галина Василівна
Тел. (048-43) 41584
E-mail: kiliya_crb@ukr.net

Кодимська ЦРБ

66000 м. Кодима, вул. Перемоги, 4
Директор – Березовська Тетяна Олександрівна
Тел. (048-67) 21948
E-mail: kodymabiblioteka@i.ua

Лиманська ЦРБ

67500 смт Доброслав (колишнє Комінтернівське), Лиманського району,
вул. Центральна, 78
Директор – Єремей Лариса Костянтинівна
Тел. (048-55) 91787
E-mail: kom-dy@ukr.net

Подільська ЦРБ

66300 м. Подільськ (колишнє м. Котовськ), вул. Соборна, 141
Директор – Дюгаєва Світлана Миколаївна
Тел. (048-62) 26637
E-mail: bibl64@mail.ru

Окнянська громадська бібліотека (ГБ)

66000 смт Окни, вул. Горького, 12
Директор – Доба Анастасія Віталіївна
Тел. (048-61) 21997
E-mail: bib.lesiucrainski@ukr.net

Любашівська ЦРБ

66500 смт Любашівка, вул. Князя Володимира, 97
Директор – Барська Любов Андріївна
Тел. (048-64) 21399
E-mail: lubchs@yandex.ua

Миколаївська ЦРБ

67000 смт Миколаївка, вул. Незалежності, 57а
Директор – Зеленська Аксенія Олександрівна
Тел. (048-57) 26503
E-mail: kuderska@rambler.ru

Овідіопольська ЦРБ

67800 смт Овідіополь, вул. Шевченка, 242
Директор – Хроменкова Валентина Михайлівна
Тел. (048-51) 31382
E-mail: ovidioplbiblio@mail.ru

Ренійська ЦРБ

68800 м. Рені, вул. Вознесенська, 159
Директор – Згурська Галина Василівна
Тел. (048-40) 42194
E-mail: biblioteka.reni@rambler.ru

Роздільнянська ЦРБ

67400 м. Роздільна, вул. Привокзальна, 4
Директор – Колопенюк Олена Іванівна
Тел. (048-53) 31713
E-mail: rozdilna-biblioteka@mail.ru

Савранська ЦРБ

66200 смт Саврань, вул. Соборна, 32
Директор – Стукаленко Світлана Арсентіївна
Тел. (048-65) 31345
E-mail: savra_biblio@ukr.net

КЗ «Саратська районна бібліотека»

68200 смт Сарата, вул. Соборна, 18
Директор – Тимошенко Ірина Дмитрівна
Тел. (048-48) 22005
E-mail: bibliot22005@ukr.net

Тарутинська ЦРБ

68500 смт Тарутине, просп. Миру, 22
Директор – Задверняк Тетяна Василівна
Тел.(048-47) 31775
E-mail: tarutbiblioteka@rambler.ru

Татарбунарська ЦРБ

68100 м. Татарбунари, вул. Горького, 4
Директор – Стоянова Тетяна Іванівна
Тел. (048-44) 31057
E-mail: biblioteka.tatarbunary@mail.ru

Захарівська ЦРБ

66700 смт Захарівка (колишня Фрунзівка), вул. Центральна, 61
Директор – Москальова Тетяна Григорівна
Тел. (048-60) 91088
E-mail: biblio.2000@bk.ru

Ширяївська ЦРБ

66800, смт Ширяєве, вул. Коробченко, 12
Директор – Антонюк Ніна Миколаївна
Тел. (048-58) 21452
E-mail: shiryaevo_cbs@mail.ru

МУЗЕЇ ОДЕСИ

Археологічний музей

вул. Ланжеронівська, 4.
Тел. 725-63-22, 722-63-02
Працює з 10.00 до 17.00.
Вихідний день – понеділок
Директор – Бруяко Ігор Вікторович
E-mail: archaeology.odessa@gmail.com

Історико-красознавчий музей

вул. Гаванна, 4.
Тел. : 722-84-90 (секретар),
726-26-08 (масовий відділ)
Працює: влітку - з 10.00 до 20.00 (без вихідних),
взимку - з 10.00 до 17.00 (вихідний день – п'ятниця).
Директор – Солодова Віра Володимирівна
E-mail: orhmuseum@gmail.com

Літературний музей

вул. Ланжеронівська, 2.
Тел. : 722-33-70, 722-00-02
Працює з 10.00 до 17.00.
Вихідний день – понеділок
Директор – Ліптуга Тетяна Іванівна
E-mail: litmuseum@yandex.ru

Літературно-меморіальний музей О.С. Пушкіна

вул. Пушкінська, 13.
Тел. : 725-11-34, 722-74-53
Працює з 10.00 до 17.00. Вихідний день – понеділок
Завідувач – Нірша Алла Михайлівна
E-mail: puchkinmus@ukr.net

Музей західного і східного мистецтва

вул. Пушкінська, 9.
Тел. : 722-48-15, 724-67-46
Працює з 10.30 до 17.30.
Вихідний день – середа
Директор – Поронік Ігор Борисович
E-mail: owea_museum@mail.ru

Музей особистих колекцій О.В. Блещунова

вул. Польська, 19.
Тел. 722-10-81, 725-04-53
Працює з 10.00 до 18.00.
Вихідний день – середа
Директор – Остапова Світлана Іванівна
E-mail: bleschunov@rambler.ru

Музей сучасного мистецтва Одеси

вул. Леонтовича, 5.
Тел. 759-10-18
Працює : середа-субота - з 12.00 до 19.00,
неділя – з 12.00 до 18.00
Директор – Кантор Семен Борисович
E-mail: baba.utya@mail.ru

Художній музей

вул. Софіївська, 5 а.
Тел. : 723-82-72
Працює з 10.30 до 17.30.
Вихідний день – вівторок
Директор – Абрамов Віталій Олексійович
E-mail: mail@ofam.od.ua

ТЕАТРИ ОДЕСИ

Одеський національний академічний театр опери та балету

пров. Чайковського, 1.

Тел. 722-22-30

Початок вистав о 18.30

Директор – Бабіч Надія Матвіївна

E-mail: opera.odessa.ua@gmail.com

Одеський академічний український музично-драматичний театр імені В. Василька

вул. Пастера, 15.

Тел.: 723-55-66, 723-89-77

Початок вистав о 18.30.

Вихідний день – понеділок

Директор –

Прокопенко Валентина Михайлівна

E-mail: od.ukrteatr.press@gmail.com

Одеський академічний російський драматичний театр

вул. Грецька, 48.

Тел. : приймальня 722-72-50 ; каса 722-45-04

Початок вистав о 19.00

В.о. директора – Ліщинська Неля Антонівна

E-mail: info@rusteatr.odessa.ua

Одеський академічний театр музичної комедії імені М. Водяного

вул. Пантелеймонівська, 3.

Тел. 725-09-24, 705-11-11

Початок вистав о 18.30.

Вихідний день – вівторок

Директор – Редько Олена Григорівна

E-mail: muzkomediya@gmail.com

Зміст

О. Ф. Ботушанська. Вітання учасникам і гостям XVIII Всеукраїнської виставки-форуму «Українська книга на Одещині».....	3
О. В. Афонін. Вітання організаторам, учасникам і гостям XVIII Всеукраїнської виставки-форуму «Українська книга на Одещині».....	9
КРУГЛИЙ СТІЛ «ШЛЯХИ СПІВПРАЦІ ТА КООРДИНАЦІЯ ЗУСИЛЬ БІБЛІОТЕК І ВИДАВНИЦТВ ЩОДО ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГИ ТА ЧИТАННЯ СЕРЕД МОЛОДІ»	12
СВЯТО ДИТЯЧОЇ КНИГИ «КНИЖКОВА ФЕЄРІЯ ДЛЯ НОВИХ ПОКОЛІНЬ»	14
БЕРЕЗІВСЬКИЙ РАЙОН ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ	16
ТУРИСТИЧНИМИ СТЕЖКАМИ ОДЕЩИНИ ПАЛАЦ КУРІСІВ: ВРАЖАЮЧА ВИШУКАНІСТЬ АРХІТЕКТУРНИХ ФОРМ	26
Ю. Письмак. ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ВІД РУЙНАЦІЇ ПЕРЛИНИ АРХІТЕКТУРНОЇ СПАДЩИНИ ПІВДНЯ УКРАЇНИ – ПАЛАЦУ І. КУРІСА	29
УЧАСНИКИ ВИСТАВКИ-ФОРУМУ	32
А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА.....	32
АВІАЗ.....	32
АКАДЕМВИДАВ	32
АЛЕРТА	32
АНАНЬІВСЬКА ДРУКАРНЯ	32
АРТ ЕКОНОМІ	32
АСТРОПРИНТ.....	33

АТЛАНТ	33
ВИДАВНИЦТВО ВАДИМА КАРПЕНКА.....	33
ВИДАВНИЦТВО СТАРОГО ЛЕВА	33
ВМВ.....	33
ГЕНЕЗА.....	33
ГРАНІ-Т	34
ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО «НАЦІОНАЛЬНЕ ГАЗЕТНО-ЖУРНАЛЬНЕ ВИДАВНИЦТВО».....	34
ДОЛЬНИК Г.О.....	34
ДРУК ПІВДЕНЬ	35
ДУХ І ЛІТЕРА	35
ЕЛТОН	35
ЄВРОСВІТ	35
ЗНАННЯ.....	35
«ЗЕЛЕНАЯ ВОЛНА».....	35
ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ПСИХОЛОГІЇ «ГУМАНІТАРНИЙ ЦЕНТР»	36
ІРБІС	36
КАРАВЕЛА.....	36
КАРПАТСЬКА ВЕЖА.....	36
КАРТОГРАФІЯ	36
КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ.....	36
КНИГИ-XXI.....	37
КНИЖКОВА ПАЛАТА УКРАЇНИ імені ІВАНА ФЕДОРОВА.....	37
КНИЖКОВИЙ КЛУБ «КЛУБ СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ».....	37
КОЛО	37
КОНДОР	37
КРАЇНА МРІЙ	38
ЛЕРАДРУК.....	38
ЛИБІДЬ.....	38
ЛІРА-К	38
ЛІТОПИС.....	38
ЛЮТА СПРАВА	38
МАГНОЛІЯ 2006.....	39
МАНДРІВЕЦЬ	39

МАПА.....	39
МЕДІАСОН.....	39
МИСТЕЦТВО.....	39
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН.....	39
НАРОДНА АРМІЯ.....	40
НАУКА І ТЕХНІКА.....	40
«НАУКОВА ДУМКА» НАН УКРАЇНИ.....	40
НАШ ФОРМАТ.....	40
НОВИЙ АКРОПОЛЬ.....	40
НОВИЙ СВІТ-2000.....	40
«ОДЕСАКНИГА».....	41
ОДЕСЬКА КНИГА.....	41
ОДЕСЬКА МІСЬКА ДРУКАРНЯ.....	41
ОДЕСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ ПИСЬМЕННИКІВ УКРАЇНИ.....	41
ОРТІМУМ.....	41
ОРІЄНТИР.....	41
ОСВІТА.....	41
ПЕНМЕН.....	42
ПІДРУЧНИКИ І ПОСІБНИКИ.....	42
ПЛАСКЕ.....	42
ПОРТИ УКРАЇНИ.....	42
ПРЕС-КУР'ЄР.....	42
РАНОК.....	42
СВІТ ГРАЛЯ.....	43
СВІТ УСПІХУ.....	43
СМОЛОСКИП.....	43
СТЕБЕЛЯК ОЛЕКСАНДР.....	43
ТВЕРДИНЯ.....	43
ТЕС.....	44
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ВИДАВЦІВ ТА КНИГОРОЗПОВСЮДЖУВАЧІВ.....	44
УКРАЇНСЬКА ПРЕС-ГРУПА.....	44
УРЯДОВИЙ КУР'ЄР.....	44
ФЕНІКС.....	44

ФОНТАН КАЗОК	44
ФОП БІЗЯНОВА Н.М.....	45
ФОП НИКОЛИШИН Ю.І. (АПРІОРИ)	45
ФОП ТРЕТЯКОВ О.М. (БРАМА-УКРАЇНА)	45
ФОП ФІЛЮК О.В.	45
ФОП ШЕЛЯЖЕНКО Ю.В.....	45
ЧОРНОМОР'Я	45
Положення про конкурс «Краща книга виставки-форуму»	46
Підсумки конкурсу «Краща книга виставки-форуму 2016»....	48
Перелік публікацій про XVII Всеукраїнську виставку-форум «Українська книга на Одещині».....	54
Конкурс читацьких відгуків «ЗАМОВТЕ СЛОВО ПРО КНИГУ».....	58
До 100-річчя подій Української революції 1917-1921 років.....	68
С. Боровой. КНИГА В ОДЕСІ В 1917-1921 р.р.....	69
О. Музичко. УКРАЇНСЬКІ ВИДАВНИЦТВА ТА ВИДАННЯ В ОДЕСІ ЗА ДОБИ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917–1921 РОКІВ	75
2017 рік –рік Японії в Україні.....	82
О. Барковская. УДИВИТЕЛЬНЫЙ МИР ЯПОНСКОЙ КУЛЬТУРЫ	83
ПРОВІДНІ БІБЛІОТЕКИ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ	92
ПРОВІДНІ БІБЛІОТЕКИ ОДЕСИ	93
ПРОВІДНІ БІБЛІОТЕКИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ	95
МУЗЕЇ ОДЕСИ.....	101
ТЕАТРИ ОДЕСИ.....	103

**XVIII Всеукраїнська виставка-форум
«Українська книга на Одещині»**

Упорядник
Л.М. Бур'ян

Редакційна колегія:
*О.Ф. Ботушанська (відп. ред.),
Л.В. Арюпіна, О.М. Бельницька, Е.І. Василевська*

Редактори
Н.Г. Майданюк, І.С. Шелестович

Комп'ютерний набір, верстка,
технічне редагування
А.А. Алексєєва

*XVIII Всеукраїнська виставка-форум «Українська книга на
Одещині» 9-11 червня 2017 року / упоряд. Л.М. Бур'ян ; редкол. :
О.Ф. Ботушанська (відп. ред.) [та ін.] ; ред. Н.Г. Майданюк,
І.С. Шелестович. – Одеса, 2017. –108 с.*

Підписано до друку 07.06.2017
Формат 60x84 1/16
Обл.-вид. арк. 4,05

Інформаційна підтримка:

Служба центрального пресово-інформаційного зв'язку України
УРЯДОВИЙ КУР'ЄР

культура
і життя

ВЕЧЕРНЯ ОДЕССА

Думська Площа

